National Library 55253
Gen. Acquisitions Section
OTTAWA, Ont. K1A ON4
L

National Library
Bibliothèque Nationale

VABA EESTLANE

Second class mail registration number — 1089.

VABADE EESTLASTE HÄÄLEKANDJA

ILMUB IGAL TEISIPÄEVAL JA NELJAPÄEVAL

Nr. 92 (3109) XXXIII aastakäik | Teisipäeval, 11. detsembril 1984 — Tuesday, December 11, 1984 | Üksiknumbri hind 70 cent

Ontarios tunnustati vabatahtlikke töötajaid

Alfred Sepale Ontario juubeliaasta ühiskonna teeninduse medal

Möödunud nädalalõpul olid Ontarios tähelepanu osalised need 1984 Ontario 200. aasta medali saajad, kelle vabatahtlikke teenindusi hinnati ühiskondliku al al. Spetsiaalsed medalite üleandmise tseremooniad toimusid 4.—11. dets. põiki üle provintsi. 20 medali saajat olid valitud ja kutsutud reedel Ontario provintsiparlmendi hoonesse, kus Ontario kultuuri- ja kodakondsuse minister pidi medalid üle andma, kuid seda tegi tema abiline Mr. Robinson.

Ministeeriumi esindaja ütles, et provintsi 200. aastapäeval hinnatakse nende panust, kes on aidanud Ontariot muuta eluliselt tähtsaks kohaks. Austatakse neid, kes on aidanud vigaseid, ebasoosingus olnuid, haigeid ja üksildasi jagada Ontario ühiskonna võimalusi. Paljud teised on andnud oma aega ja talenti teiste aitamiseks saavutamaks edu kultuuriväljal, kunstis, spordis ja meelelahutuse alal.

Medal on valmistatud Ontario niklist ja kullast; sel on ühel küljel Ontario vapp ja teisel Ontario 200. aasta juubelimärk koos tekstiga: „Ühiskonna teenimise eest".

Medali saajad valiti komitee poolt, keda juhatas minister Margaret Birch,

kes läbi vaatas tuhandeid ühiskondade poolt tehtud ettepanekuid.

Sellele tingimusele vastas väga hästi eesti ühiskonna poolt esitatud kandidaat Alfred Sepa, kellele anti medal üle möödunud laupäeval, 8. dets. Scarboros Ramada Renaissance hotellis korraldatud vastuvõtul. Üleandja oli tema valimispiirkonna liige Ontario parlamendis, tarbijate ja kaubanduse minister Robert G. Elgie.

☆

Alfred Sepale osaks saanud tunnustuse puhul korraldasid lapsed perekondadega isale vastuvõtu Eesti Maja kohvikus,

kuhu oli kutsutud EAK juhatus ja Ehatare teenistujaid, kes olid esitanud juubelimedali kandidaadiks EAK praeguse esimehe A. Sepa.

EAK juhatusliige L. Puurits märkis teadustajana tunnustusmedali saamise tähtsust, millega hinnatakse A. Sepa tööd eesti ühiskonnas Eesti Maja, EAK, Eesti Kodu ja Ehatare saamisel. Sel puhul on EAK ja Ehatare saatnud laual olevad lillekorvid pr. Sepale. L. Puurits ütles, et eesti ühiskonnal on heameel, et A. Sepa on vääristatud kuldse juubelimedaliga ja on üks 1984 medalisaaja hulgas. Tänu A. Sepale on Eesti Kodu monumendiks eesti rahvale.

EAK abiesimees O. Rannamäe andis üle puidust tammelehtede ja Eesti vapiga kaunistatud ehetekarbi.

A. Sepa ütles omalt poolt, et ta ei oska midagi öelda, aga ei lähe sellest siiski mööda.

Tal oli noore poisina olnud mõte, et isa paneks ta kooli ja temast saaks kirikuõpetaja, oli juba üksinda jutlustamist harjutanudki.

Kuid sirgudes üles väga lasterohkes perekonnas sepa pojana, kellest isa lootis järglast, valis ta ehitaja ameti.

Selle kõrval aga sekkus seltskondlikku tegevusse, haridus-, noorsoo- ja põllumeeste seltsides, olles peagi nendé juhatustes. Kandideeris vallavolikogusse ja sai vallavanemaks, olles sellisena noorim Virumaal. Eriti raske oli selle ameti pidamine sakslaste ajal.

Põgenes Rootsi, kuulus seal kirikunõukogusse. Kanadasse asudes sattus Eesti Maja organisatsiooni, on olnud T. E. Seltsi juhatuses ja täitnud muid ametikohti Vana Andrese koguduses, EAK-s. Kuid ta ütles, et ta pole seda suutnud teha ilma kaasaaitajateta.

Mõnel juhul on siiski tulnud olla üksikvõitleja ja suuta sellisena küsimused lahendada. Üheks neist oli Eesti Kodu ehitamine Guido Laikve plaani järgi.

A. Sepa ütles, et ta poleks saanud seda medalit, kui poleks olnud üht inimest meie keskel, kelle teene see oli koos EAK juhatusliikmete O. Rannamäe ja L. Puuritsaga. Ükskõik kui vahva sa oled, peab olema siiski neid, kes su tegevusest aru saavad. See teene on Ehatare abimänedzheril Elna Kunglal, kellele A. Sepa tütretütar Linda Niitenberg andis üle kimbu roose.

E. Kungla omalt poolt ütles, et see oli tema kohustus, kuna ta teadis A. Sepa suuri teeneid meie ühiskonnas.

Ta kahetses, et ei esitanud samaaegselt ka pr. Sepat, kuid andis talle ühe õie saadud roosikimbust.

A. Sepa tunnistas ka ise, et kui ta abikaasa olnuks kategoorilisem, siis poleks tõesti suutnud nii palju väljaspool kodu töötada.

Ehatare mänedzher O. Tralla hindas A. Sepa tööd sealsest aspektist, öeldes et inimesed on südamest rahuldatud sealses õhkkonnas, sest elu seal on hea ja probleemide korral on A. Sepa tulnud appi ja teda on alati respekteeritud.

P. Piil õnnistles Eesti Maja poolt, hinnates A. Sepat algatuste edasiviijana,

kel on võime enesega kaasa tõmmata, hea arusaamine igast olukorrast ja kes on ehitanud eesti ühiskonnale monumente,

viimasena tuleks ehitada veel uus Eesti Maja.

Lõpuks A. Sepa ütles, et saadud au teda uhkeks ei tee, vaid annab veelgi enam indu töötamiseks ja seda on tal kavas veel enne kui ta hakkab oma perekonnaelu elama.

Eesti Gaidide Liidu juhtkonda kuuluvad gaiderid. Pildil vasakult Saima Varangu, Helgi Rosen, Hilja Kuutma, Siiri Puust ja Aili Silm.
Foto: Ilme Lillevars

Viies järjekordne kombetäitmine

ÜRO's nõuti Moskva okupatsioonivägede lahkumist Afganistanist

ÜRO — Moskva okupatsioonijõudude lahkumist Afganistanist nõuti viiendat korda 17. novembril peetud ÜRO istungil. Varem on seda tehtud neli korda pärast 1979. a. sissetungi. Seekordne resolutsioon võeti vastu 119 häälega poolt 20 häält vastu, kuna 14 jäid erapooletuks. Vastu hääletasid N. Liit, tema satelliidid ja kaasajooksikud.

Vastuvõetud resolutsioon oli siiski väga pehme, kuna selles ei nimetatud üldse N. Liidu nime, vaid märgiti, et Afganistanist tulevad välja viia „võõrad väed". Kuna seal muid võõraid vägesid peale punaarmee ei ole, on otsus siiski omapärane teeseldud kombetäitmine; kellelgi ei näi olevat julgust tõe väljaütlemiseks. N. Liit pole ise eitanud oma üksuste seal asumist.

Samase resolutsiooni vastuvõtmine on kombekohane osa ÜRO täiskogu tegevusest.

Möödunud aastal võeti sama otsus vastu 116 häälega.

Aasta varem oli sellise resolutsiooni poolt 114 häält.

Seekordse resolutsiooni esitas Pakistan, kes sellejuures märkis, et järjesti suurenev resolutsiooni pooldajate arv näitab, et küsimus häirib rahvaid üha enam. Resolutsiooni ei arvesta siiski see „võõras võim", kelle üksused asuvad Afganistanis; vaevalt seal üldse arvestatakse nii pehmete resolutsiooni tegijatega.

Iisrael külmutas hinnad

JERUUSALEMM — Iisraeli rahvusliku terviklikkuse koalitsioon pani kehtima kolmekuulise palkade ja hindade külmutuse vähendamaks inflatsiooni, mis on praegu umbes 800 prots. Plaani edukus või ebaõnnestumine otsustab koalitsioonivalitsuse saatuse. Valitsuse otsuse läbiviimine on põhjustanud suuri raskusi, kuna juudi ärimeeste juures on peaaegu võimatu kontrollida hindade pidamist; kiirete hinnatõusude juures polevat üldse kindel, millised need peaksid olema. Selletõttu kehtestati ranged karistused eeskirjade rikkujaile, mis võib tõusta kuni kolme-aastase vangistuseni.

Soome tänavune kirikupõletamine

SEINÄJOKI — Soomes põletatakse igal aastal keskmiselt 1—2 kirikut. Tänavu oktoobris sai raskeid tulekahjustusi Alvar Aalto kujundatud Seinajoki Ristikirik. Kiriku käärkamber ja suur osa sisustusest, kaasaarvatud orel, hävisid nädala keskel süüdatud tulekahju tõttu. Politsei leidis kiriku nurgast 39-aastase mehe, kes oli kasutanud alkoholi ja drooge. Tulekahju küstutati siiski kiiresti, kuigi käärkamber hävis, samuti purunesid kuumusest kiriku aknad ja laest pudenes kildusid. Käärkambris hävisid Alvar Aalto kujundatud mööbel, toolid ja lauad. Kogudus asus kohe parandustöödele ja loodab jõuluks jälle korda saada.

USA valmistub läbirääkimisteks

Välisministri nõuandjaks valiti Paul Nitze

WASHINGTON — USA kauaaegne relvastuse ala läbirääkija Paul Nitze valiti USA välisministri George Shultzi eriliseks nõuandjaks läbirääkimistel N. Liidu välisministri Andrei Gromõkoga. Valik jätvat Shultzi üldiseks relvastuse läbirääkimiste korraldajaks.

Tehes määramist teatavaks, märkis Valge Maja esindaja Larry Speakes, et ta ei iseloomusta Shultzile antud kohta ei „tsaarina" ega „erisaadikuna", millised positsiooni vormid olid olnud äsja kõne all strateegilisel vaidlusel mõõduks Shultzi ja kõva liini mehe Caspar Weinbergeri vahel.

Nitze teeniks spetsiaalse Shultzi nõuandjana relvastuse läbirääkimiste ajal Genfis 7.—8. jaanuaril. Määramine tehti teatavaks, kui N. Liidu president Konstantin Tshernenko ütles Moskvas,

et tema riik on ette valmistanud radikaalse lahenduse, võttes omaks „tuumarelvade elimineerimise".

Shultz olevat olnud vastu relvastuse „tsaari" määramisele, kuna see teinuks sellise mehe liiga iseseisvaks välisministeeriumis. Shultz, kes on peamiselt vastutav aktsiooni puhul Moskvaga suhete parandamiseks ja relvastuse kontrolli läbirääkimiste uuesti alustamiseks, soovib saavutada üldist laiemat kontrolli. Nitze kaasvastutavaks tegemisel võivat ta end mugavamini tunda. 77-aastane Nitze oli peamine USA läbirääkija keskulatusega tuumarelvastuse läbirääkimistel, mis katkesid N. Liiduga möödunud aastal. Varem ta oli saanud kuulsuse kõvema liini pooldajana, olles ratifitseerimata jätnud SALT II relvastuse kontrolli kokkuleppe N. Liiduga.

Vaatamata kõva liini pooldajate volitustele, ta jõudis ainsale seni saavutatud kokkuleppele relvastuse kontrolli alal Reagani valitsuse ajal. Ühe jalutuskäigu ajal Genfi metsas koos N. Liidu delegaadi Yuli Kvitsinskiga ta saavutas esialgse kokkuleppe:

N. Liit peaks vähendama oma keskulatusega laenguid, mis suunatud Lääne-Euroopale 300-le, kui USA piirab ka oma tiibrakettide arvu samale arvule.

Plaani lükkasid tagasi mõlemad, nii Moskva kui ka Washington. Kuid Nitze sai kuulsuse paindlikusest, mida kiitsid relvastuse kontrolli toetavad grupid, kusjuures teda kritiseeriti kõva liini saavutajate poolt.

Shultz ja Nitze sõidavad Genfi koos suurema delegatsiooniga, kus on ametnikke, spetsiaalse relvastuse kontrolli poliitikagrupi liikmeid mitmesugustest ministeeriumeist.

Gruppi kuuluvad ka välisministri abi Richard Burt ja kaitseministri abi Richard Perle, keda tuntakse valitsuse piiris kui „kahte Richardit";

mõlemad saanud tuntuks nende sageli väitlike vaadete ja nende mõju üle valitsuses N. Liidu poliitika kujundamisel.

NATO peab muutuma tugevamaks

USA kaitseminister Caspar Weinbergeri seisukoht Lääne-Euroopas julgeoleku kindlustamisel

BRÜSSEL — USA kaitseminister Caspar Weinberger ütles Brüsselis NATO riikide nõupidamisel, et Ameerika ei saaks elada nõukogude jõukude poolt vallutaud maailmas ja lubas täielikku toetust NATO'le. „On väga tähtis, et NATO muutub tugevamaks, kuna sellega tugevneb ka USA kaitse."

Weinberger ütles ka, et N. Liit on suurendanud SS-20 tuumalaenguga rakettide valmistamist. N. Liit on paigutanud oma baasidesse veel üheksa SS-20 keskulatusega raketti, mis on võimelised tabama Lääne-Euroopat, tõstes oma rakettide arvu 387-le, igaüks neist varustatud kolme laenguga. Aga ta lisas, et palju uusi SS-20 tulistamise baase on ehitamisel.

NATO liitlased ütlesid kommünikees, et nad jätkavad nagu plaanitsetud 572 tiib- ja Pershing 2 raketi paigutamist Lääne-Euroopasse vastukaaluks N. Liidu relvastuse suurendamisele.

Kuid nad ütlesid veel, et nad tahavad peatada või muuta ringi oma tegevuse, kui üks õige ja usaldatav relvastuse kontrolli kokkulepe saavutatakse Moskvaga.

Kanada kaitseminister Robert Coates kordas Ottawa lubadust tugevdada Kanada kaitsejõudusid. Coates osutas, et Kanada on oma „teises merejõudude moderniseerimise faasis ja on alanud kuue uue patrullhävitaja ostu korraldamist."

Ta selgitas Kanada olukorda, **kus CF-104 võitluslennukid Euroopas tulevad asendamisele CF-18-ga**

ja plaanitsetakse parandada Kanada võitlusvõimet Euroopas.

KONTSERT * BÜROO

Pühapäeval, 17. veebr. 1985 kell 3.30 p.l.
Faculty of Music, Walter Hall

Käbi Laretei klaverikontsert

Reserveeritud pääsmed $12.— ja $10.— saadaval eeltellimisel: EESTI KUNSTIDE KESKUS, 958 Broadview Ave., ruum 203, Toronto, Ont. M4K 2R6

Kontserdile järgneb õhtusöök Le Rendez-Vous restoranis. Palume registreerida samal aadressil.

KONTSERDIPILET ON ILUS JÕULUKINK

EESTI KUNSTIDE KESKUS

MAGDA PIHLA maalid,
uued ja vanad.

STUUDIO-NAITUS reedel, 14. dets., laup., 15. dets. ja pühapäeval, 16. dets. kell 12—5 p.l.

Aadress: 33 MCNAIRN Ave. (Yonge & Yonge Boulevard)
Tel. 489-8163

TERE TULEMAST KÕIGILE!

VABADE EESTLASTE HÄÄLEKANDJA

VABA EESTLANE

VÄLJAANDJA: O/Ü Vaba Eestlane, 1955 Leslie St. Don Mills, Ont. M3B 2M3

TOIMETAJA: Hannes Oja

TOIMETUSE KOLLEEGIUM: Karl Arro, Heino Jõe, Olev Träss

TELEFONID: toimetus 444-4823, talitus (tellimised, kuulutused, ekspeditsioon) 444-4832

TELLIMISHINNAD Kanadas: aastas $54.—, poolaastas $30.— ja veerandaastas $16.—

TELLIMISHINNAD väljaspool Kanadat: aastas $68.—, poolaastas $37.— ja veerandaastas $19.—

Aadressi muudatus 70 c. — Üksiknumbri hind 70 c.

KUULUTUSTE HINNAD:
üks toll ühel veerul: $5.00, esiküljel $5.50

FREE ESTONIAN

Published by Free Estonian Publisher Ltd.
1955 Leslie St. Don Mills, Ont. M3B 2M3

T. E. Võitlejate Ühingu poolt korraldatud Vabadussõja alguse aastapäeval dekoreeriti endised sõjaveteranid valge nelgiõiega. Pildil moment kui EV aupeakonsul I. Heinsoo asetamas õit Kukkuri rinnale. Seisavad vasakult Evi Moks, TEVÜ esimees Ülo Tamre, I. Heinsoo, Kukkur, Boris Leeman ja Johannes Säägi.
Foto: Vaba Eestlane

Kommentaar

Räägitakse mässuplaanist

1. detsembri mässu 60. aastapäevast ei mindud mööda ka mitte kodumaal. Väga üksikasjalikult paljastatakse mässu eeltöid, kuidas Eestimaa Kommunistlik Partei (EKP) tegutses maatöörahva hulgas, värvates neist omale revolutsiooni sõdureid. Eeltöödest räägitakse palju, lõpust minnakse vaikides mööda.

Juba 1924. aasta aprillis oli partei võtnud kursi relvastatud ülestõusuks ja pööranud erilist tähelepanu revolutsioonilisele tööle proletariaadi liitlase maatöörahva hulgas.

„Paljudes Harju-, Lääne- ja Saaremaa jt. valdades ning asulates oli tugevdatud olemasolevaid ning loodi uusi illegaalseid parteigruppe. J. Jürna oli agitaatoriks Harjumaal, vennad Ellamid tegid parteitööd Saaremaal. Viimased olid juba 1. mail 1924 organiseerinud rongkäigu Levala külast Põlde rahvamajja, kus oli toimunud miiting 600 inimese osavõtul. Anton Ellam ja Vassili Mölder olid esinenud revolutsiooniliste kõnedega. Järgnenud piduõhtul oli esitatud revolutsiooniline näidend „Pimedusest valgusse."

Juunikuus korraldati revolutsioonilise kirjanduse hoogtöö nädal, juulis- augustis toimus sõjavastase nädala puhul suur töörahva poliitiline kõnekoosolek Tumala mõisa rehetoas. Viimase märkimine küll ei eelda, et see miiting eriti suur võinuks olla.

Uute gruppide loomisel olnud tegev Rudolf Veimer, kes organiseerinud Harju- ja Läänemaa valdades 15 parteigruppi, igas 3—5 liiget. Kommunistid levitanud keelatud kirjandust ja teinud maatöörahva hulgas laialdast agitatsiooni relvastatud ülestõusuks.

Kuid jaanuarist detsembrini ei olnud ka riigivõimu silmad kinni olnud ja olid sulgenud 12 korda töölisajalehed. Hakkasid uute nimedega uuesti ilmuma, igas numbris erikülg talurahva võitlusliidu kindlustamise probleemidele.

7. juunil ilmunud ajalehe „Säde" esimeses numbris oli artikkel, milles oli rõhutatud, et talurahva võitmine tööstustöölistega ühisesse väerindesse oli olnud sellal tähtsaim ülesanne, sest ainult siis võivat töölisklass võita lähenevates otsustavates lahingutes.

Alates 1924. aasta juulikuust hakatud tegema ulatuslikku poliitilist agitatsiooni linnatööliste hulgas. Nendega mindud esimeseks Kohilasse maatöörahvaga kohtuma. Seda olevat jälginud kaitsepolitsei ja nuhkide parv. Jaamast oli suunduud koos Kohila maatööliste ja kehviktalupoegadega männimetsa, kus seltsimehelikult oli vesteldud, lauldud „Internatsionaali" ja muid võitluslaule. Linna agitaatorid olid maarahvale külakostiks kaasa toonud revolutsioonitegelaste postkaarte ja rinnamärke. Kaasas olnud kaitsepolitsei nuhid püüdnud provotseerida kaklust Kohilas käinud töölistega, kuid see plaan oli luhtunud.

Ka mujal oli korraldatud miitinguid maatöölistega talurahva võitlusliidu kindlustamiseks. 15. oktoobril deklareerisid ülestõusu juhid J. Anveldi allkirjaga avaldatud partei keskkomitee lendlehes „Avalik kiri töölistele, teenistujatele, talurahvale ja kõigile töötavatele kihtidele, sõduritele ja madrustele, et asunikud ja riigirentnikud vabastatakse rendimaksust ja maa ostmisest ning töötav-talurahvas igasugustest maksudest maa harimise eest." Konfiskeerida tulevat jagamata mõisad ja kodanluse poolt kindralitele jt. aktiivsetele valgekaartlastele jagatud mõisasüdamed. Sellejuures rõhutati, et EKN annab maatöörahvale täieliku võimaluse maad oma äranägemise järgi harida.

Ometi olid need lubadused maarahvale avaldamisega liiga hiljaks jäänud enne otsustavat lahingut — 1. detsembri relvastatud ülestõusu eel, mispärast ei olevat suudetud maatöörahvast mobiliseerida EKP võitluslipu alla.

Partei olevat suutnud siiski kind-

(Järg lk. 3)

Revolutsioonide juured

Seoses Kuuba, Grenada, Nikaraagua ja Salvadori sündmustega räägitakse ja kirjutatakse palju neist teguritest, mis põhjustavad revolutsioonilisi liikumisi Kariibi mere ja Kesk-Ameerika piirkonnas ning soodustavad N. Liidu edasitungi Ühendriikide lähistele, piltlikult öeldes „köögiukse kaudu". Selle poliitiliselt pakilise probleemi arutamisel lähtutakse tavaliselt kahest aspektist ning esitatakse vastavalt sellele kaks küsimust: Kas nüüdisaegsed revolutsioonilised liikumised Ladina-Ameerikas on tingitud rahvusvahelisest konspiratsioonist, mille taga on Moskva oma võimsa KGB aparatuuriga või on siin tegemist sisepoliitilistest olukordadest tingitud rahvuslike liikumistega, mis oma algeos ei ole Ühendriikide vastased, kuid muutuvad Washingtonile vaenulisteks ülestõusudeks ameeriklaste põikpäisuse ning olukordadele vale hinnangute andmise tõttu?

Enne kui nendele küsimustele vastust otsima hakata, tuleks lähemalt vaadelda revolutsioonilise riigipöörde iseloomu üldiselt, mis annaks meile paremaid võimalusi orienteerumiseks. Detaile on siin palju, kuid põhiliselt on tegemist kahesuguste võimule pürgimise aktsioonidega: ühte gruppi mahuvad kõik need vägivaldsed riigipöörded, kus tegemist on lihtsalt võimu ülekandmisega ühelt grupilt teisele, kusjuures sotsiaalne süsteem jääb põhiliselt muutmatuks, kuna teise gruppi tuleks paigutada kõik need revolutsioonid, kus maksev võim kukutatakse ideoloogilistel kaalutlustel ning rakendatakse pärast võimule tulekut täielikult uus süsteem.

Kesk-Ameerikas ja Kariibi mere piirkonnas toimunud vägivaldsed riigipöörded kuuluvad teise gruppi. Võitlused vana rezhiimi kukutamiseks ning uue riigikorra rakendamiseks on siin toimunud ideoloogilistel kaalutlustel uuele sotsiaalsele süsteemile aluste rajamiseks. Sealjuures on võimule pürgijad esialgu alati oma liikumisele püüdnud anda demokraatlikele printsiipidele toetuvat ilmet, mille tulemusena neil on õnnestunud oma selja taha koondada suurt toetajaskonda kõigist seltskonnakihtidest. Pärast võimu kindlustamist pööravad revolutsiooni organiseerivad ideoloogid oma revolutsiooniraamatu eeskirjades kiiresti uue lehekülje ja lülitavad kõrvale kõik mõõdukad ringkonnad, kes neil aitasid vana rezhiimi kukutada. Sellist sündmuste arengut nägime Kuubal ja Nikaraaguas ning selle retsepti järele tegutsevad kodusõja organiseerijad praegu ka Salvadoris.

Kui me tuleme nüüd eelpool ülesseatud küsimuste juurde, kas Ladina-Ameerika revolutsioonid kujutavad endist puhtakujulisi Moskva imperialistlikes huvides toimuvaid konspiratiivoperatsioone, või on siin tegemist spontaansete rahvamasside ülestõusuga maksvate rõhumisrezhiimide vastu, siis tundub, et küsimuste esitamine sellisel kristallselgel pinnal ei ole õige probleemile lähenemine ning ei anna meile ka vajalikku vastust, ehkki nende küsimuste ümber demokraatlikus maailmas, eriti aga Ühendriikides, ägedalt vaieldakse ning mõlemalt poolt väiteid esitatakse. Tõde peitub kusagil vahepeal ning kõike seda vaadeldes, mis on toimunud Kuubal ja Nikaraaguas ning mis praegu käimas on Salvadoris, võib ütelda, et revolutsiooni algeod peituvad rahva madalas elustandardis ja rahulolematuses maksva korraga, mida kommunistid oma huvides ära kasutavad. Nii-siis, võiks ütelda, et kodusõja puhkemisel on õieti tegemist kahe komponendiga ja nende omavahelise kokkusobitamisega, mis viib lõpuks veriste võitlusteni ja maksva korra kukutamiseni.

Ühendriikides ja teistes demokraatlikes riikides, kus Washingtoni praeguse rezhiimi poliitikat Nikaraaguas ja Salvadoris kibedalt kritiseeritakse, asuvad paljud poliitikud ja mõjurikkad avaliku arvamise kujundajad seisukohal, et maksvate riigikordade kukutamist Kesk-Ameerikas ja Kariibi mere piirkonnas tuleb võtta rahvamassiide spontaanse ülestõusuna ja vastavalt ka sellesse suhtuda. Kritiseerijad süüdistavad Ühendriikide valitsust, et see on uute revolutsiooniliste rezhiimide suhtes ebasõbralik ja tõukab nad sellega paratamatult Moskva rüppe. Sellised seisukohad ei ole kahjuks siiski kooskõlas tõsioludega ning lasevad järeldada, et vaatamata paljudele kogemustele, ei ole läänemaailmas ikka veel selget pilti, kuidas Kremli salaplaanide vabrikus töötatakse ja millise taktikaga seal päevakorda võetud riikides revolutsioonilist liikumist alustatakse.

N. Liidu valitsejatel ja kommunistliku partei juhtidel on ammu selge, et kommunistid ei tule kusagil vabade valimistega võimule ning ainsaks võimaluseks kommunismi levitamisel on kasutada demokraatlikult häälestatud gruppe võimu juurde pürgimisel. Riikides, kus rahvas ei ole rahul sotsiaalse olukorraga ja taotleb isegi vägivallaga surverezhiimi kõrvaldamist, teevad Moskva agendid ära eeltöö rahvamasside üleskihutamiseks, esinedes demokraatlike printsiipide kaitsjatena, mis kindlustab neile laialdase poolehoiu. Relvastatud ülestõusu ja kodusõja kestel kerkivad peatselt esiplaanile marksistid-kommunistid, kellest paljud on saanud oma väljaõppe Moskvas. Nendel meestel on relvade ja muu abi saamiseks kontakte N. Liidu ja teiste kommunistlike riikidega, mis annab neile võimaluse manööverdada end kaitse- ja siseministri positsioonidele, millega nad kindlustavad oma grupile sõjaväe ja politsei näol tugeva seljataguse. Kui revolutsiooniline valitsus on lõpuks võimule tulnud, siis kombineeritakse juhtivatelt kohtadelt minema kõik mõõdukate gruppide esindajad ja demokraatlike põhimõtete austajad ning Moskva on saavutanud oma eesmärgi — kommunismi levitamiseks ja N. Liidu mõju kindlustamiseks on taas üks uus tugipunkt loodud.

Nikaraagua sündmused, mis lõpesid kommunistide kontrolli all

Ülemaailmne Eesti Vabadusfond

Miljondollari suurune põhikapital eestluse elujõu kindlustajaks

Eesti Vabariigi aastapäeval, 24. veebruaril 1984 kuulutas Ülemaailmne Eesti Kesknõukogu 1984. aasta Ülemaailmse Eesti Vabadusfondi aastaks. Sellega seoses algas ka summade kogumine Vabadusfondi ning fondi põhimõtete tutvustamiseks on laiali saadetud nägus Vabadusfondi voldik. Kahetsusega tuleb märkida, et Ülemaailmse Eesti Vabadusfondi sihid ja eesmärgid pole siiski veel üldiselt saanud tuttavaks. Ka on Vabadusfondiga seoses üles kerkinud mõningaid küsimusi.

Üheks selliseks segavaks momendiks on olnud asjaolu, et selle fondi mõte kerkis esmakordselt üles juba Baltimores toimunud ESTO-l 1976. aastal. Fond ise aga sai teoks alles novembris 1982 seoses Ülemaailmse Eesti Kesknõukogu inkorporeerimisega. Internal Revenue Service poolt tunnustati Vabadusfond USA-s maksuvabaks juunis 1983.

Siin on kerkinud küsimus: miks see pikk ajavahemik? Kõige lihtsam vastus sellele on, et fond sai teoks alles nooremate jõudude juurdetulekuga,

kes ei näinud niipalju fondi loomisega seoses olevaid võimalikke raskusi, vaid kes selle sammu astusid ilma muretsemata selle üle, milliseid probleeme oleks võinud üles kerkida.

Ja nagu ilmnes, olid aastatepikkused kartused olnud asjatud.

Kuna Ülemaailmse Eesti Vabadusfondi põhiidee on toetada Ülemaailmse Eesti Kesknõukogu tegevust majanduslikult, siis mõni sõna ÜEKN-i eesmärkide kohta.

ÜEKN püüab edendada ja kaitsta inim- ja kodanikuõigusi, eriti toetades eesti rahva ja eesti etnilise päritoluga isikute ning organisatsioonide püüdlusi inimõiguste, vabaduse ja iseseisvuse taastamiseks Eestile.

Edasi on ÜEKN-i eesmärgiks abistada eestlasi, keda kiusatakse taga Nõukogude Liidu poolt nende rahvuslike, poliitiliste või usuliste tõekspidamiste tõttu,

või seetõttu, et nad taotlevad inim- ja kodanikuõiguste austamist ning kultuuripärandi viljelemise õigust.

Samuti on ÜEKN-i eesmärgiks koguda, analüüsida ja levitada andmeid Nõukogude Eestis valitseva rahvusliku, poliitilise, majandusliku, sotsiaalse ja usulise olukorra kohta.

Etnilis-rahvusliku teadvuse julgustamine on samuti üks ÜEKN-i eesmärke, püüdes edendada ühiskondlikku koostööd ja traditsioonilise kultuuriväärtuste alalhoidmist kõigi eestlaste keskel Vabas Maailmas

kirjanduse, kunsti, näituste, kokkutulekute, teaduslike uurimistööde kui ka teiste intellektuaalsete harrastuste kaudu.

Veel on ÜEKN-i eesmärgiks koordineerida ja abistada Ülemaailmse Eesti Kesknõukogu liikmesorganisatsioonide tegevust ühiste probleemide lahendamisel ning juhtida ja hallata Ülemaailmset Eesti Vabadusfondi.

Kõike seda tööd teeb Ülemaailmne Eesti Kesknõukogu oma liikmesorganisatsionide kaudu, kusjuures neiks liikmes-organisatsioonideks on kõikide eestlaste asukohamaade keskorganisatsioonid: Austraalia Eesti Seltside Liit, Eestlaste Keskkomitee Saksa Liiduvabariigis, Eestlaste Kesknõukogu Kanadas, Eesti Rahvuskomitee Ühendriikides, Inglismaa Eestlaste Ühing, Rootsi Eestlaste Esindus, samuti kui ka Eesti Selts Belgias, Eesti Selts Hollandis, Johnnesburgi Eesti Selts ja Eesti Vastastikuse Abistamise Selts Prantsusmaal.

Praegu teoksil olevatest suuremat projektidest võiks nimetada dr. Aarand Roosi ingliskeelse Eesti olukorda kirjeldava raamatu väljaandmist ning ingliskeelse tõlke valmistamist kodumaalt salaja väljasaadetud käsikirjast „Lisandusi mõtete ja uudiste vabale levikule Eestis", mille eestikeelse teksti kirjastab Eesti Vabadusvõitlejate Abistamiskeskus Rootsis. Neile kahele suuremale projektile lisandub terve rida maadevahelise töö koordineerimisega seoseis olevaid ülesandeid.

On pikemata selge, et selliste töölesannete läbiviimine nõuab kulusid ja just nende kulutuste katmiseks on loodud Ülemaailmne Eesti Vabadusfond. Eriti tuleks rõhutada, et Vabadusfond on loodud silmas pidades pikema aja vajadusi.

Kui enamus meie organisatsioonidest koguvad summasid käesoleva või eeloleva aasta tegevuse läbiviimiseks, siis Vabadusfondi puhul jääb põhikapital puutumata ja kasutatakse ainult põhikapitalist laekuvaid sissetulekuid.

See garanteerib summade laekumist tööülesannete läbiviimiseks ka siis kui eestlaste arv väljaspool Eestit peaks kahanema.

Kogemused on näidanud, et Balti küsimust tuleb alalõpmata esile tõsta, sellest tuleb alalõpmata rääkida ning kirjutada, kuna muidu võiks see küsimus langeda kergesti unustuse hõlma, eriti kuna Balti küsimus on nii mitmelgi pool ebamugavaks küsimuseks.

Eestlaste pingutustel Balti küsimuste päevakorral hoidmiseks on olnud häid tulemusi. Juba ammu oleme me lugejakirjadest välja jõudnud momendini, kus me rahvasaadikute ja senaatoritega räägime näost näkku.

Ja ei saa ka mööda minna asjaolust, et Ühendriikide praegune administratsioon on rohkem kui ükski eelmine pööranud tähelepanu Balti küsimusele.

President Reagani, abipresident Bushi, välisminister Shultzi ja ambassador Kirkpatricku sõnavõtud on näidanud, et Balti küsimuses valitseb selgus praeguses administratsioonis.

Õigusega võib selle kohta öelda, et kõike seda tööd teeb Eesti Rahvuskomitee Ühendriikides Washingtonis juba nagunii, samuti kui võitlust Eesti vabaduse taastamiseks peavad kõikide eestlaste asukohamaade k.-organisatsioonid, milleks siis veel Kesknõukogu ja Vabadusfond? Kõigepealt tuleb konstateerida, et Ülemaailmne Eesti Kesknõukogu milgil viisil ei sega end kohaliku maa keskorganisatsiooni töösse. Kesknõukogu eesmärk on liikmesmaade keskorganisatsioonide töö koordineerimine ja abistamine ühiste probleemide lahendamisel. On küllaltki aktsioone, mille taha on vaja kogu pagulaskonna kaalu ja ei mitte ainult ühe asukohamaa eestlaste arvu.

Kuna Kesknõukogu ei sega end liikmesmaade tegevusse, siis kehtib sama põhimõte ka Vabadusfondi summade kogumise kohta ülemaailmses ulatuses.

Vabadusfond ei püüa toetussummade saamiseks milgil viisil konkureerida liikmesmaade keskorganisatsioonidega,

kuid loodab, et kaasmaalased ära näevad Vabadusfondi tähtsust Eesti vabadusvõitluse pikemas perspektiivis ja leiavad summasid vabadusfondi toetamiseks.

(Järg lk. 8)

tegutsevate sandinistide võimuletulekuga on Moskva vallutamisplaanide klassikaliseks näiteks. Kui Nikaraagua kommunistliku rezhiimi soosijad Ühendriikides, Kanadas ja mujal püüavad väita, et Ortega ja tema kaaslaste rezhiim Nikaraaguas on Moskva sõiduvette libisenud Washingtoni põikpäise poliitika tõttu, siis ei vasta see tõele. Nikaraagua sai Carteri rezhiimilt tõhusat majanduslikku abi, kuid eemaldus sellele vaatamata Washingtonist ja langes Moskva mõjusfääri. Ning lisaks sellele kujunes Nikaraagua selleks vahemeheks, kes hakkas Kuubalt saadetud nõukogude relvi toimetama salaja Salvadori mässajatele ja punastele revolutsionääridele. Oleks ju ülimalt ruma arvata, et Washington peaks sellisele õõnestamispoliitikale vastama uute toetussummade jagamisega Nikaraaguale ja sündmuste käiku rahulikult pealt vaatama.

Kesk-Ameeerikas praegu toimuvad sündmused ei ole põhiliselt nii keerulised nagu mõned läänemaailma kõrgetest ja ebareaalsetest ideaalidest kantud otsijad seda väidavad. Moskvast ettedikteeritud, suunatud ja majandatud kommunismi levitamise plaanid on niivõrd selged ja läbipaistvad, et siin ei saa olla kahes suunas mõtlemist. Küsimusele tuleb läheneda ainult sündinud fakte ja reaalset olukorda silmas pidades ja teha sellest vajalikud järeldused.

K. A.

VALVEARST NÄDALALÕPUL

15. ja 16. dets.
dr. R. Vanaselja, tel. 921-7777

22. ja 23. dets.
dr. R. Pahapill, tel. 921-7777

Ottawa Eesti Seltsi peakoosolek

Novembri alul toimus Ottawa Eesti Seltsi üldkoosolek. Koosolekut juhatas Raimond Piirvee, protokollis Hille Varve. Koosolekust võttis osa 18 liiget nimekirjas olnud 72-76-st liikmest. Tegevusaruandes märgiti seltsi tegevusest Eesti Vabariigi aastapäeva aktust ja võidupüha tähistamist, koos balti rahvaste ja ukrainlastega küüditatute mälestusteenistust nelja rahvuse vaimulike osavõtul.

Liikmemaks tõsteti üksikliikmeil $10-le, perekonnal $15-le.

Kaheaastase juhatuse volituste lõpul valiti uueks esinaiseks senine abiesinaine Ene Shewchuk, juhatusliikmeiks Tormi Heinmaa, Kristi Kimmel, Vaida McKeowan, Ene Tikovt, Tiiu Vallner. Revisjonikomisjoni Erich Järvlepp ja Erna Peterson.

Ottawa Eesti Seltsi kirjavahetuse aadress on: Kersti Kimmel, 1124 Meadowlands Dr. East, Apt. 316, Nepan, Ont. K2E 6H9.

Välis-Eesti kirjanike koosolek

Laupäeval, 10. novembril peeti Stokholmis Välismaise Eesti Kirjanike Liidu peakoosolekut. Tegevus- ja kassaaruanne võeti vastu muutmatul kujul.

Tegevuskava puhul vahetati vilkalt mõtteid praeguse kirjastusolukorra ja liidu tegevuse laiendamise võimaluste üle. Esitati nii optimistlikke kui pessimistlikke vaatekohti. Märgiti muuseas, et paguluse 40-ndal aastal on siiski küllalt palju raamatuid ilmunud.

Liidu juhatus valiti endises koosseisus tagasi: Esimees Kalju Lepik, juhatusliikmed Liidia Tuulse, Karin Saarsen, Helga Nõu, Raimond Kolk, Elmar Pettai ja Arvo Mägi.

Pärast koosolekut toimunud omavahelisel koosviibimisel vestles Arvo Mägi tänapäeva ajalehtede väljaandmise tehnikast ja ajakirjanduses esinevatest probleemidest.

Kommentaar

(Algus lk 2)

lustada relvastatud ülestõusuks vajaliku proletariaadi ja talurahva liidu, mida kinnitanud valdades ülestõusu läbiviimiseks moodustatud võitlussalgad ja nende aktiivne ettevalmistamine kodanluse kukutamiseks. Ühistel põrandaalustel koosolekutel oli arutatud ülestõusu ettevalmistamisega seotud küsimusi, kuna võit näis olevat kindel lootuses suure naabri abile, siis oli neil koosolekutel arutatud peamiselt Eesti majanduslikku ja poliitilist olukorda, s.t. „riigipiruka" söömist.

Sügisel toimunud koosolekul oli arutatud relvastatud ülestõusu praktilist ettevalmistamist, eeskätt relvade hankimist. Rapla illegaalne organisatsioon muretses 25 vintpüssi suure hulga padrunitega. Relvad ja laskemoon toimetati Raikküla valda Lipu küla Lubja talu saunamehe Jaan Jürna kätte, kes need omakorda hobusega Tallinna Johannes Jürnale edasi toimetas. Peale Harjumaa oli loodud relvastatud võitlussalgad ka Kavildas, Mustvees, Lepassaares, Väike-Maarjas, Põides jm."

Võidukal võimul on raskusi oma näoga ajalugu teha. Räägitakse palju ettevalmistusist, aga võitlused, mis pidid olema otsustavad, on ajakirjanikul kogemata (Rahva Hääl, 14. nov.) jäänud märkimata. Nõukogude riigi esimesest kaotusest ei saa ometi selliselt ajaloos kirjutada, et see ebaõnnestunuks. Tehti ja organiseeriti, räägitakse ettevalmistuse vaimust, 25-st vintpüssist ja paljudest padruneist — ja siis enam ei midagi.

H.

Eesti Abistamiskomitee äris on pühade eel eriti rikkalik valik pühadekinkide otsijaile. Seal on suur valik hõbe- ja kuldehteid, puit- ja tekstiilesemeid, heliplaate ja eriti suur valik eestikeelseid raamatuid. Pildil ärijuht Edith Ederma ja Naima Aer, kes oli toomas uusi puitesemeid pühademüügiks.

Foto: Vaba Eestlane

Tähistati Tartu Ülikooli 65. aastapäeva

Tartu Ülikooli 65. aastapäeva tähistati Tartu Instituudi korralduselaktusega. Tartu College'i ruumis oli kuni 75 osavõtjat, enamuses vanema põlvkonna liikmed, kes oma osavõtuga austasid kunagise alma materi eesti kooli aastapäeva.

Pealelõunase kava avas Tartu Instituudi juhtuse liige Kaja Telmet, märkides, et 1. dets. 1919. a. avati ülikooli uksed eesti koolina. Sama õhtu oli mõeldud ka luuletaja ja ülikooli endise õppejõu Uku Masingu 75. sünnipäeva tähistamiseks.

Pärast „Gaudeamuse" laulmist deklameeris Elmar Maripuu kolm U. Masingu luuletust, „Lohe võttis", „Valmistada astuma viimast sammu" ja „Tontide eest taganejate sõdurite laul".

Urve Karuks pidas ettekande U. Masingu luulest. Ta ütles, et ainega tutvumisel sattus ta „paanikasse", sest ta leidis, et U. Masingu looming on liiga suur, et seda suruda pooletunnilisse loengusse. Ta oli valinud ühe aspekti vaatlemiseks.

Ta refereeris alul Peeter Puide artiklit rootsi ajalehes „Dagens Nyheter", kus öeldakse, et Masingu teadmised olid juba iseseisvuse ajal legendaarsed. Tema huvialadeks olid religioon, mütoloogia ja orientalistika. Ta valdab kuni 60 keelt ja on õppinud ka maalimist. U. Masingu looming on nii laiahaardeline, et analüüsi tegemine vajaks pikemaajalist seeriate kaupa tehtavaid uurimusi. U. Karuks oli valinud ühe tahu, eneseteostamise püüde ja kosmilise potentsi väljaarendamise. Ta tundis sisemist tühjust maailmas, mida ei saa täita muuga kui sisemise täiusega, sest tee Jumala juurde viib läbi iseenese.

Masing otsib kõrgemasse teadvusse jõudmise teed kus ta ühineks Jumalaga kui universumi jõuga, saavutades siis ekstaasitunde ja selles enese mina. Pinge luules tekib igaviku otsimises kolmes dimensioonis. Ta on oma luules seisnud väraval ja suutnud näha universumisse kuhu jõuab kord õndsana jumala-sarnaseks pürgimisel.

U. Karuks märkis, et ta on teatavas ulatuses olnud isoleeritud vabatahtlikult, pealesunnitult oma põdura tervise tõttu, olnud sanatooriumis ja seisnud surma lävel. Masingu luule on teisi eesti luuletajaid mõjutanud. Lõpuks pöördus ettekandja U. Masingu poole vabandusega, et ta ise on üks otsija universumi udus ja lootis, et luuletaja mõistab ta katseid teda vaadelda.

Leena Tiisman laulis end kitarril saates kolm U. Masingu sõnadele loodud laulu, Tom Paxtoni „Tuhk särava taeva all", Priit Pedajase „Kui tasa täna astuvad su jalad" ja „Haletsen üksinda ööl".

Lühemas katkendis kuuldi Uku Masingu häält helilindilt, kus poeet luges luuletuse „Mõeldes oma surmale", mida kommenteeris Vello Salo.

V. Salo kõneles U. Masingu internatsionaalsest staatusest, märkides et tal on internatsionaalne nimi, millega ta teeb au Tartu Ülikoolile. U. Masing oli ülikooli õppejõud kuni nõukogude võim sulges usuteaduskonna. Sellest ajast peale on ta ametlikult olnud töötu, kuid on luterliku konsistooriumi assessor ja õppejõuks usuteaduslikus seminaris. Masing on põhimõtteliselt kristlane, kel on sügav vahekord Kristusega, kuid samal ajal läheneb Buddale ja inkarnatsioonile.

Ta vaimulik luule on saavutanud rahvusvahelise staatuse, teda võrreldakse käesoleva sajandi 4—5 parima usulise luuletajaga. Praegu tuntakse Rootsis ja USA's suuremat huvi tema loomingu vastu kui teevad eestlased. Kodumaal on ta avaldanud mitmele luuletajale mõju, käsikirjad liiguvad ringi, kuid avaldamiseks pole antud luba. Tema esikkogu kritiseerimine käis meie arvustajail lihtsalt üle jõu.

V. Salo kirjeldas teoksil olevat projekti, U. Masingu pühendusteose väljaandmist. Selles on kirjutisi 15 autorilt. Oleks tähtis, et seda ingliskeelset raamatut laiemalt levitatakse.

Dr. O. Träss kõneles eesti õppetooli arenemise käigust Toronto ülikooli juures. Lühemas taustaloos märkis ta, et esimene kiri selles asjas saadeti ülikoolile 1. dets. 1978. 21. juunil tänavu teatas ülikooli valitsus, et ülikool on ettepaneku vastu võtnud. Praegu on materjalid ülikooli advokaadi käes majanduslikku kokkuleppe sõlmimiseks.

Õppejõu valimiskomitee pidas paar nädalat tagasi esimese koosoleku, varsti kuulutatakse ametlikult õppejõu koht vabaks. Võiks loota, et veebruaris-märtsis on esimene õppejõuks sobiv isik leitud. Tõenäolisem on, et kõik saab tööks valmis jaanuaris 1986. või ehk koguni selle aasta sügiseks. Sihid on kõigile tuttavad: vaja on töötada neil aladel, mida kodumaal pole võimalik õppida ega uurida.

Dr. E. Aruja tänas kaasaaitajaid ja palus neil püsti tõusta, kes on Tartu Ülikoolis õppinud. Üle poole osavõtjaist tõusid püsti. Ta rääkis ka Tartu Instituudist ja korraldatavaist loenguist, abijõu vajadusest arhiivile ja raamatukogule, kuna sellega luuakse õppetoolile materjalide kogu.

Tartu Ülikoolile osutatud austusaktus lõpetati Eesti hümniga.

„Estonia" orkester külastas leedulasi

Pühapäeval, 25. novembril õhtupoolikul toimus Leedu Majas Leedu sõjaväe aastapäev. Samal ajal tähistati ka Leedu veteranide ühingu 35-ndat aastapäeva. Kontsertaktuse muusikalise osa täitis „Estonia" orkester ja leedu bass-bariton A. Simanavicius.

Aktus algas lippude defileega, millele järgnes Kanada hümn. Langenuid mälestas preester P. Ditys, misajal orkester mängis „Marija-Marija". Prof. R. Vastokase aktusekõnele järgnes Leedu hümn ja sellele järgnes kontserdiosa.

Selle avas „Estonia" orkester Uno Kooki juhatusel, mängides B. Jonusho marsi „Ramovienai zhengia", milline sai kohe tugeva aplausi.

On ju „Estonia" orkestri külaskäik leedulaste juurde kolmas.

Peale selle on orkester esinenud ka leedu laulupäeval, seega ollakse vanad sõbrad.

Kontsert jätkus bass-baritoni A. Simanaviciuse soololauludega: leedu rahvalaul „Kur tas shaltinelis" M. Petrauskase seades, R. Rodgers'i „Some enchanted evening" „South Pacific'ist" ja lõpuks „Di provenza" aaria G. Verdi ooperist „Traviata". A. Simanavicius on mahlaka ja mõnusa tämbriga bass-bariton, ta esinemine sai sooja vastuvõtu osaliseks.

Järgnes pikem lõpupala orkestrilt. Popurrii leedu viisidest koosnes enam kui paaristkümnest eriosast, terve rida isamaalikku romantikat.

Lõpuosas kangelaste laulud ja vana sõjameeste raskerühiline marss, mis pärineb Napoleoni sõdade päevilt.

Need olid osad, mis tõid mõnelegi vanu mälestusi noorusajal kuuldust ja ka pisaraid. Näib, et leedulased on küllaltki temperamentsed, sest kontserdi lõpul pääsesid valla bravoo-hüüded ja anti austuseks püstiseisev aplaus.

Toimunud aktuse peahingeks oli eestlaste sõber S. Jokubaitis, keda hiljuti Ontario valitsus vääristas kuldmedaliga. Sel puhul orkestri esimees H. Kasenurm tervitas teda orkestri nimel marsiga „Sherian zhirgeli"; mis jällegi tõi orkestrile püstiseisva aplausi.

Kontserdi lõpul kinnitasid leedu naiskodukaitse vormis neiud lilled rinda orkestrijuhile Uno Kook'ile ja esimehele Herbert Kasenurm'ele. S. Jokubaitis tänas eesti orkestrante koosolijate nimel. Ta oli ka üks kaasamarssijaist möödunud Ülemaailmsete Eesti Päevade rongkäigus. Tema kodu seltskondlikus ruumis seisab elusuurune kuju leedu ohvitseri vormis mehest. Sealsest järelkoosviibimisest võtsid osa ka eesti võitlejate esindajad ja lahkuti kõige paremate muljetega aplausi saatel.

KAI KÄÄRID

MAALID MUUGIL suures valikus
Helistage ette 225-5595.

390 Princess Ave., Willowdale

Raamatuid jõulukingiks

Tänavune aasta on olnud üllatavalt rikkalik uudiskirjandusest, uusi raamatuid on ilmunud rohkem eelmistest aastaist nagu õhutanuks suvised sündmused nende väljaandmisele. Käes on detsembri algus, mõtted liiguvad jõulukinkide ümber, nende valikul ärgu möödutagu eesti raamatust. Anname informatsiooni nende raamatute üle, mis sel aastal on ilmunud, kaasaarvatud ka need, mis teistelt maadelt siia mandrile alles sel aastal jõudsid.

Ilukirjanduse proosapoolel on ilmunud Raimond Kolk'i „Vallavanema pärandustomp", Salme Ekbaumi romaan „Inimene Ingel", Gustav Suitsu „Noor Kreutzwald", Enn Nõu romaan „45", Aili Helmi „Rezhiim, see kõlab uhkelt" ja Herbert Salu esseedekogu „Kihutav troika". Luuletuskogusid: Raimond Kolki kogutud luuletused „Võõral maal kirjutatud laulud", Lydia Tuulse „Linde pihlaka võrast", Taimi Proosi „Elukiigel" ja Ilona Laamani „Nii on see inimeseks olemine".

Memuaaridest Robert Kreemi „Vandega seotud", Hans Mereti „Teremi jutustus". Poliitilisel alal: „Mart Niklus, Jüri Kukk —", Agu Kriisa „Okupeeritud Eestist", Sirje Sinilinnu „Mõningatest rahvuspoliitilistest aspektidest", kaks köidet „Lisandusi mõtete ja uudiste vabale levikule Eestis", „Aasta 1944", äratrükk Vaba Eestlases ilmunud joonealusest.

Lastele on kaks eriti kaunist raamatut S. Topeliuse „Sampo Lappelill" ja Astrid Lindgreni, Ilona Wiklandi „Vaata, Madicken, lund sajab", lihtsamas kuues Salme Raatma „Sinised õunad" ja vanemaile V. Kimberg-Kotkase „Karjane läks karjaga".

Teaduslikul ja populaarteaduslikul alal on suuremaks teoseks Valev Uibopuu „Meie ja meie hõimud", Arthur Taska „Eesti hümn", koguteos „Saare rahvas vabas maailmas", koguteos „Eesti kalanduse minevikust I", „Koolilinn Valga", „Eesti teadlased väljaspool kodumaad", „Vabadussõja monumendid iseseisvas Eestis", Arvo Mägi „Euroopa rahvaste ajaraamat" „Liivika võõrsil". „Vabade Eestlaste Põllumajandusliidu Aastaraamat XIX", Endel Kõksi „Välis-Eesti kunstielu bibliograafia".

Eriti tuleks tõsta esile kahte toredat ja püsiva väärtusega kinkeraamatut „Eesti Vabadusristi kavalerid" ja „Eesti skautlus 1912—1982". Need raamatud on iga eesti kodu ehteks ja rahvusliku olemuse aluseks.

Mitmesugustest raamatutest on märkida veel Martin Juhkami jutluste kogu „Usk on meid aidanud", Asta Kaupsi toimetatud „Mälestusi eluteelt". Kõige lõpuks tuleks esile tõsta kolme meie kirjanduses mõneti ainulaadset teost, eriti neile, kes peavad lugu heast naljast nii sõnades kui piltides. Need on „Naer on terviseks II", A. Koka vested „Maarjamaalt marjamaale" ja Einar Sandeni „Võllamäe kavalkaad". Aastalõpuni on veel aega ja võimalusi uute raamatute ilmumiseks.

Võõrastele kinkimiseks sobivad Rein Taagepera „Softening without liberalization in the Soviet Union" ja Sirje Sinilinnu „Estonia in the Prison of Nations", ka uustrükk Robert Raidi kunagisest bestsellerist „Wenn die Sowjets kommen . . ."

Kõiki neid kokku võttes tuleb imetleda veelgi meie vaimujõu suuruse üle. Kuidas saaks rääkida sellise raamatute rohkuse juures väsimusest? Või on ainult ostjad väsinud, loojate poolel on tegevus elujõuline.

VABA EESTLANE
kaks korda nädalas

	Maksab Kanadas:	Väljaspool Kanadat:
Aastas	$54.—	$68.—
Poolaastas	$30.—	$37.—
Veerandaastas	$16.—	$19.—

I KLASSI POSTILE LISADA SAATEKULU JÄRGMISELT:

	Kanadas:		USA-s:
I klassi postiga (kiripostiga):			
aastas	$59.—	+ $42.—	$47.—
poolaastas	$32.—	+ $21.—	$24.—
veerandaastas	$17.—	+ $10.50	$12.—

VÄLJASPOOL KANADAT ja USA-d:

LENNUPOSTIGA aastas $132.—, poolaastas $69.— ja veerandaastas $36.—

Aadressi muudatus 70 centi. Üksiknumbri hind 70 centi

USA aadressidele „ZIP CODE"

Kanada aadressidele palume märkida „POSTAL CODE" ja pangatshekk või rahakaart kirjutada FREE ESTONIAN PUBLISHERS nimele.

Tellimine saata:

VABA EESTLANE
1955 Leslie St., Don Mills, Ont. M3B 2M3

Palun mulle saata VABA EESTLANE aastaks / poolaastaks / veerandaastaks — tavalise / kiripostiga alates ..... 19..... Tellimise katteks lisan $..... **slinjuures** rahas / tshekiga / rahakaardiga. **(Raha saata ainult tähtkirjas).**

Nimi .....

Aadress .....

.....

.....

.....

ARMAST ÕE- JA TÄDIMEEST

KARL LÄTE't

sündinud 13. märtsil 1910
surnud 8. detsembril 1984 Aakre Loosul

leinas ja kurbuses avaldame kaastunnet
õele, tädile ja tütardele Hiie ja Maarja perekondadega

Läbi raske elu-tormide
tüüris elulaevuke
rahulikku sadama
igavesti puhkama

OTTO TARKUS
ja tütar EVI

OOTAMATU SURMA LÄBI LAHKUNUD ARMAST

LINDA OBAK'ut

neiuna RÕÕMUS

sündinud 1. novembril 1900 Harglas
surnud 6. detsembril 1984 Royal Beachis

mälestavad sügavas kurbuses

ASTA ja ERNST
OMAKSED KODU-EESTIS

Puhka rahus!

OOTAMATULT LAHKUNUD ARMAST

LINDA OBAK'ut

mälestavad leinas

Kõik kaob,
mälestus jääb . . .

KALJU JÖGI perekonnaga
UDO HAARMANN perekonnaga

LAHKUS MEIE ARMAS SÕBER

JAAN TAMMIK

Mälestavad leinas

FERGI ja ASTA KALJUSTE
HILMA TAALBERG
VOLLI AVARLAID

OOTAMATULT LAHKUS LÄBI AASTAKÜMNETE ARMAS SÕBER NOORUSMAALT

JAAN TAMMIK

Kaastunne lesele.

Sügavas leinas

ELVI ja VOLLI SIIMON

ARMAST

HENNI STEINMANN MESTER'it

surnud 24. novembril 1984 Londonis, Inglismaal

mälestavad kurbuses

HELMA JÜRIMA perega
MARTA KOOL
LINDA NIEMI
ILME SEREN perega
ASTA ja OIVO SILDVEE

Leinateateid

Saksamaal Ludwigsburgis suri 25. septembril Meeri Taimsalu, neiuna Ruben, sündinud 19. septembril 1913 Eestis.

USA-s suri 28. septembril Peeter Elias, sündinud 10. veebruaril 1909 Viljandimaal.

USA-s Teaneckis suri 29. septembril August Tanisson, sündinud 26. märtsil 1898 Pärnumaal.

Rootsis Göteborgis suri 30. septembril Karl Leibur, sündinud 11. aprillil 1909 Pärnumaal.

Inglismaal Annesleys suri 30. septembril Linda Epro, neiuna Randmaa, sündinud 26. mail 1922 Tallinnas.

Tartus suri 30. septembril Linda Ainla, neiuna Oja, sündinud 20. märtsil 1919 Tartus.

Kadrinas suri septembris Meeri Tartu, neiuna Kesamaa.

USA-s Morristownis suri 2. oktoobril Helle Lemhoefer, neiuna Ambre, sündinud 12. märtsil 1923 Tartus.

Head jutu- ja naljameest

JAAN TAMMIK'ut

mälestab

„JOE" HEINO TUULMA

Kodusaaresõpra

JAAN TAMMIK'ut

leinavad

perekond P. LEPMETS
perekond B. VAPPER

Kurbuses mälestame lahkunud sõpra

JAAN TAMMIK'ut

VOLDEMAR HANIKAT abikaasaga
ARTUR JÄRVISTE abikaasaga

Mälestame kurbuses oma head sõpra

JAAN TAMMIK'ut

ja avaldame sügavat kaastunnet ERMILE

LINDA RISTMÄGI
MEIDA ja JOSEF KOZEL
LAINE ja HELMUT MÄNS

Armast sugulast

JAAN TAMMIK'ut

mälestavad leinas

EMMY HIIR perekonnaga
VILMA PÄRLI

Head sõpra

JAAN TAMMIK'ut

leinavad kurbuses

FRIDA ja ERICH

Lugupeetud ja armast klubiliiget

JAAN TAMMIK'ut

mälestab leinas

EESTI PENSIONÄRIDE KLUBI TORONTOS

Mälestame kauaaegset head sõpra

JAAN TAMMIK'ut

MIHKEL KOLK abikaasaga
ristipoeg JAAN KOLK

KIRIKUD

TORONTO EESTI BAPTISTI KOGUDUS
883 Broadview Ave.
Tel. 465-0639
Pastor K. Raid
36 Bardz Walkway,
Willowdale, Ont. M2J 4T9
Tel. 499-6488
„VABADUSE KUULUTUSE"
raadiosaated igal pühapäeval kell 3 p.l. WHLD 1270 kc.

Pühap., 16. dets. kell 10.15 pühapäevakool täiskasvanuile ja noortele, kell 11.00 lastele. Kell 11.00 hommikul III ADVENTPÜHA JUMALATEENISTUS, kõneleb K. Raid.

Kell 5.00 õhtul PÜHAPÄEVAKOOLI JÕULUPUU küünlavalgusel, laste ettekanded, noortekoor, kinkepakid.

Pühap., 23. dets. kell 11 homm. IV ADVENTPÜHA JUMALATEENISTUS. Kell 6.00 õhtul JÕULULAULUDE-ÕHTU küünlavalgusel, koorid, solistid, Ch. Kipperi juhatusel, kõneleb E. Toompuu.

Esmasp., 24. dets. kell 5.00 õhtul JÕULULAUPÄEVA-ÕHTU JUMALATEENISTUS, kõneleb K. Raid, noortekoor.

Teisip., 25. dets. kell 11 homm. JÕULUPÜHA JUMALATEENISTUS, kõnelevad külalised, segakoor.

EELK PEETRI KOGUDUS
817 Mt. Pleasant Rd. Toronto
Ont. M4P 2L1

Praost Andres Taul. Tel. 483-4103
Tel. kiriku kantseleis 483-5847
Õpetaja Edgar Heinsoo
Tel. kodus 283-9387,
kirikus 483-6848
Organist dr. Roman Toi

3. ADVENT JUMALATEENISTUS pühap., 16. detsembril kell 11 homm. Esinevad noored.

Piiblitund kell 10 homm. Pühapäevakool, leerieelsed, leeritunnid.

Pärast jumalateenistust pühapäevakooli ja koguduse jõulupuu all saalis. Esinevad pühapäevakool ja leerieelsed Margit Viia juhatusel. Jõuluvana. Kohv.

4. ADVENTPÜHA KONTSERT-JUMALATEENISTUS pühap., 23. detsembril kell 11 homm. Kristuse sünd — Sõnas ja eesti jõululaulus. Laulab Cantate Domino dr. R. Toi juhatusel.

JÕULUÕHTU JUMALATEENISTUSED: esimene kell 12 päeval, jutlustab piiskop Karl Raudsepp; esinevad pühapäevakool ja leerieelsed, juhatab Margit Viia; teine — kell 4 p.l. - „Lootus", Evi Valge ja Lindaud; kolmas — kell 6 õ., Mare Westerblom-Ratas, viiul.

JÕULU-JUMALATEENISTUS 25. detsembril kell 11 homm.

INGLISKEELNE KÜÜNLAVALGE-JUMALATEENISTUS pühap., 23. detsembril kell 6 p.l. Järgneb jõulu-koosviibimine all ruumides.

INGLISKEELSED JUMALATEENISTUSED igal pühapäeval kl. 9.30 hommikul. Samal ajal ingliskeelne pühapäevakool.

ÕPETAJATE KÕNETUNNID kolmapäeva hommikul kl. 9.30 kuni 12 päeval, neljapäeva õhtuti kl. 6—8-ni.

Koguduse kantselei on avatud teisipäeviti kl. 10—6 ja neljapäeviti kl. 12—3.

TORONTO KOLMAINU EESTI EV.-LUT. USU KOGUDUS

Kirik: 619 Sherbourne St., Toronto (Sherbourne'i allmaa jaam on kiriku kõrval).
Õpetaja O. Gnadenteich
112 Fallingbrook Rd., Scarborough, Ont.
Telefon 698-7977 või 766-7853
Kantseleis, telefon 921-9417

Kristuse tulemise 3-ndal pühapäeval, 16. dets. kell 3 on JUMALATEENISTUS ja sellele järgnev koguduse jõulupuu-koosviibimine kohvilauas. Külalisorganistiks on hr. G. Hoekstra St. Catharinesist, kellelt orelil ka kontsertosa.

JÕULUÕHTU JUMALATEENISTUS on 24. dets. kell 4 p.l. Laulab koguduse naisansambel.

VANA-AASTAÕHTU JUMALATEENISTUS armulauaga ja lahkunute mälestamisega on 31. dets. kell 4 p.l.

UUSAASTA esimene teenistus on pühapäeval, 6. jaanuaril kell 1.30.

ÕPETAJA KÕNETUNNID on iga kuu teisel esmaspäeval kella 6—8 kiriku kantseleis.

EELK TORONTO
VANA ANDRESE KOGUDUS

383 Jarvis St., Toronto,
Ont. M5B 2C7

Õpetaja Udo Petersoo

3714 Beechhollow Cr.
Mississauga, Ont. L4Y 3T2
Tel. 624-6126 või 625-5930
kirikus 923-5172

Organist pr. Asta Mitt
Koorijuht pr. Asta Ballstadt

Pühapäeval, 16. dets. kell 11 hommikul 3. Kristuse tulemispüha KONTSERT JUMALATEENISTUS. Koguduse segakoor Asta Ballstadti juhatusel esitab Vivaldi „Gloria".

Pühapäeval, 23. dets. JUMALATEENISTUST ei ole.

Esmaspäeval, 24. dets. kell 3 p.l. JÕULUÕHTU JUMALATEENISTUS. Laulab koguduse segakoor.

Teisipäeval, 25. dets. kell 12 päeval JÕULUPÜHA JUMALATEENISTUS. Solist bariton Arvo Mitt. Ingliskeelne JUMALATEENISTUS kell 1.30 p.l.

Koguduse segakoori harjutused toimuvad igal esmaspäeval kell 7 õhtul kiriku saalis.

Pühapäevakool igal pühapäeval jumalateenistuse ajal ja leerieelsed iga hommikuse jumalateenistuse ajal.

Piiblitunnid kell 3 p.l. iga õhtupoolse jumalateenistuse eel.

Õpetaja kõnetunnid kiriku kantseleis teisipäeviti 6—8, neljapäeviti 2—8 ja pärast jumalateenistusi.

Kiriku kantselei on avatud neljapäeviti kella 10 homm. — 8 õ.

TORONTO EESTI AP.-ÕIGEUSU KOGUDUS

R R 5, Orangeville, Ontario
Praost E. Lepik

Tel. 1-519-941-4309

Koguduse JÕULUÕHTU peetakse laupäeval, 15. dets. kell 4 p.l. Peetri kiriku saalis. Algus koguduse vaimulikult, ettekandeid koguduse laulukoorilt, naisringi käsitööde müügilaud ja kohvilaud.

JÕULUJUMALATEENISTUS toimub jõululaupäeval kell 2 p.l. Peetri kirikus. Teenib ja jutlustab praost E. Lepik. Laulab koguduse laulukoor G. Raagi juhatusel, orelil dr. Roman Toi. Laululehed.

TORONTO EMMANUELI EVANGEELNE KOGUDUS

21 Swanwick Ave.
Tel. 698-5645

Jutlustaja Allan Laur,
72 Appleby Cres.
Markham, Ont. L3R 4L2
Tel. 477-6248

Kolmapäeval, 12. detsembril kell 7 õ. PALVEÕHTU.

Pühapäeval, 16. detsembril kell 11 hommikul JUMALATEENISTUS EHATARES. Kõneleb Allan Laur, laulavad Leesmenti noored.

Kell 2 p.l. kirikus Pühapäevakool lastele ja PIIBLIKOOL täiskasvanuile.

Kell 3 p.l. JUMALATEENISTUS. Laulu ja muusika kava pühapäevakooli lastelt; kõne: Allan Laur.

(Buss Eesti Kodust kell 1.15 p.l.)

Kell 6 õhtul ingliskeelne JUMALATEENISTUS. Kõneleb Toomas Rüdmik. Issanda surma mälestamine.

Kolmapäeval, 19. detsembril kell 7 õ. PALVEÕHTU.

Pühapäeval, 23. detsembril kell 3 p.l. JÕULUJUMALATEENISTUS. Jõulusõnum esitatud laulus ja muusikas Ülo Lindströmi juhatusel. Laulavad koor, naistrio, noortetrio, Ülo ja Raul ja lapsed. Lühikõne: Allan Laur.

Jõululaupäeval, 24. detsembril kell 5 õhtul JÕULUEVANGEELIUM JA JÕULULAULUD. Kõne Allan Laur, laulavad Leesmenti noored.

Jõulupühal, 25. detsembril kell 11 hommikul. JÕULUJUMALATEENISTUS. Kõneleb Allan Laur, duett.

OTTAWA EESTI EV.- LUTERI USU PAULUSE KOGUDUS

JÕULU-JUMALATEENISTUS on pühapäeval, 23. detsembril kell 3 p.l. Järgneb jõulukohane koosviibimine kohvilauas.

Armast õpra ja koolivenda

KALJO ILVES't

mälestavad leinas

NADIA ja WALTER WALTER

Armast lugupeetud õpra

JÜRI REIAL'it

mälestavad leinas

NADIA ja WALTER WALTER

Mälestame leinas

JAAN TAMMIK'ut

NAANI ja REIN HOLSMER
KERSTI ja BASIL GEROL
THOMAS HOLSMER
AGNES ja EDUARD HOLSMER
MIRALDA HOLSMER

Armast õpra ja kolleegi,
tulihingelist eesti sõnavabaduse kaitsjat

Asta Willmann-Linnolf'it

mälestavad leinas

HILJA ja ARVED VIIRLAID

Kallist klassiõde Tallinna Tütarlaste Kommertsgümnaasiumis

ASTA WILLMANN'i

mälestavad leinas

DAISY
SALME
HILDE

Head naabrit, kaaseestlast

LINDA OBAK'ut

mälestavad leinas

ROYAL BEACHI EESTLASED

Armast ja alati lahket

HENNI MESTER'it

mälestavad

HELMI LIIVANDI abikaasaga
ANU
LEIDA PILT
AADU ja ELMA

Mälestame kurbuses head õemeest ja õpra

PAUL MAIDLA't

surnud 7. novmbril 1984 Austraalias

Avaldame kaastunnet ILMALE poegadega

KAJA ja ÕIE peredega
GONY ja ALVER
ENE ja EGBERT

Tänuavaldus

Südamlik tänu kõigile, kes minu armsa abikaasa, meie isa ja vanaisa

JÜRI REIAL'i, sen.

matusetalitusest osa võtsid, lilledega kaunistasid, meile kaastunnet avaldasid sõnaliselt kui ka kirjalikult ning ajalehe kuulutustes.

Siiras tänu õp. Oskar Puhmile lohutavate sõnade eest, pr. Helmi Betlemale kauni laulu eest, dr. Roman Toile ilusa orelimängu eest, hr. Evald Tikenbergile, hr. Endel Ottile ja hr. Egbert Rungele soojasõnaliste järelhüüete eest.

ABIKAASA LASTEGA

Kauaaegset head perekonnasõpra

Asta Willmann-Linnolf'it

mälestavad sügavas leinas

AINO ja KALJU PULLERITS perega

Puhka rahus, kallis Asta!

Armast perekonnasõpra

JAAN TAMMIK'ut

mälestavad leinas

JAAN TERTS perekonnaga
ELLI TERTS
EVI KILU

Lugupeetud seltsiliiget

EVALD PRINTS'i

mälestab kurbuses

TORONTO EESTI SELTS

Lugupeetud seltsiliiget

KALJO ILVES't

mälestab kurbuses

TORONTO EESTI SELTS

C. OTTWAY HERBALIST

Ravimtaimed, tervislikud toidusaned ja vitamiinid. Nõuanne ja põhjalik teenindamine eesti rohuteadlase A. Tolgeri poolt.

300 Danforth Ave. Toronto, Ont. M4K 1N6 — Tel. 463-5125

HIIDLASTE SELTS

Armast seltsiliiget

ASTA WILLMANN'i

mälestab

HIIDLASTE SELTS

Jõuluteenistus Kolmainu koguduses

Toronto Kolmainu koguduses toimub järjekordne jumalateenistus pühapäeval, 16. dets. kell 3 p.l. Selleks jumalateenistuseks on palutud külalisorganistiks hr. G. Hoekstra St. Catharinesist, sest koguduse oma organist on seotud samal ajal kohustustega eesti kooli jõulupuul.

G. Hoekstra on St. Catharinesis hästi tuntud organist ja koorijuht. Kolmainu koguduse jumalateenistusel mängides esitab ta ka mõned konstsertpalad orelil. Teenib koguduse õpetaja O. Gnadenteich.

Jumalateenistuse järel on koguduse jõulukoosviibimine. Naisringi liikmed serveerivad koduvalmistatud jõuluvorste. Koosviibimise osas laulab koguduse naisansambel ja lauldakse jõululaule. Naisansambel, mis on hääleliselt ühtlane ja alustas tegevust sel sügisel, on laulnud juba lõikustänupüha jumalateenistusel ja sellele järgnenud koosviibimisel. Ka laulsid nad surnutepüha jumalateenistusel ja ees seisab jõuluõhtu jumalateenistusel laulmine.

KUNSTNIK
JOANN SAARNIIDU
MAALID MÜÜGIL
567 Roehampton Ave.
Tel. 488-5895

„Vaba Eestlase" toimetus palub vabandada, et lehes nr. 90 Linda ja Allan Liik'i pulmafoto all puudub fotograafi nimi — Lembitu Ristsoo.

Massaazh-teraapia
Leili Terts
Reg. M.T.
VASTUVÕTT KOKKULEPPEL
Tel. 757-8679

LUCIAPÄEV

Rootsi kirikus 72 Finch Ave. West ei toimu mitte kell 16.00 vaid kell 6 ÕHTUL, 15. detsembril.

Õiendus

„Vaba Eestlases" nr. 90, 4. dets. ilmunud teates „Luciapäev Torontos", on sattunud kellaajas eksitav viga: algus pole mitte kell 16 (4 p.l.), vaid kell 6 õhtul.

Gaidide ja skautide metsajõulupuu

Gaidide ja skautide metsajõulupuu toimub esmaspäeval, 17. dets. kell 7.30 õhtul Wilket Creek pargis (Leslie St. põhja pool Eglintoni Ave.,) Küünlad kaasa võtta!

EGMK ja ESMK juhatused

Murray E. Newbigging
Ltd
Matusebüroo
Aastakümnete kogemus eestlaste teenimiseks. Oskuslik nõuanne ja mõõdukad hinnad.
M. WAYNE RAMILTON
Funeral Direktor
733 Mount Pleasant Rd., Toronto, Ont. M4S 2N4
(lõunapool Eglintoni)
Helistada tel. 489-8811 • 489-8602

SPORT

Eesti ujujad võistlemas

Möödunud nädalalõpul toimusid Torontos, Etobicoke ujulas Canada Cup nimelised rahvusvahelised ujumisvõistlused. 100 m rinnuliujumises oli Cindy Õunpuu austraallanna Cindy Fitzpatricku järel kolmas ajaga 1.11,85, võitja aeg 1.11,03. 200 m rinnuliujumises oli Cindy Õunpuu neljas ajaga 2.35,60.

Võistlustel olid silmapaistvalt ülekaalukad idasakslased, nende 5-liikmeline võistkond saavutas mitmeid medaleid. Kolm tüdrukut ujusid kokku üheksal alal, saavutades 7 esikohta, ühe teise ja ühe seitsmenda koha; kaks meest ujusid kumbki kaks korda ja kogusid 3 kuldmedalit ja ühe hõbeda.

☆

Novembris toimusid North York keskkoolide vahelised ujumisvõistlused, millest võttis osa kaksteistkümmend kooli. Valia Reinsalu saavutas esikohad 100 m seliliujumises ajaga 1.14,6 ja 50 m liblikujumises 32,2. Kooli 200 m kompleksujumises tuli võistkond neljandaks; V. Reinsalu seliliujumise aeg oli 34,6.

☆

Kolmas eesti ujuja Maria Lember võttis osa St. Catharines'is peetud ujumisvõistlustest, saavutades 100 m liblikujumises kolmanda koha. Maria pidas mõnekuulise vahepausi ujumises, mida vajas keskkooli lõpetamiseks.

☆

Aktiivseim eesti ujujaist on 11-aastane Craig Potsep, kes juba 10-aastasena pandi võistlema vanemasse vanusegruppi, kes novembri alul Pickeringis peetud võistlustel saavutas 11—12-aastaste grupis 2 kuld- ja 8 hõbemedalit; kulla saavutas 100 m ja 200 m liblikujumises.

Järgmistel võistlustel jõudis ta kaheksal alal finaali, kuid pidi vanematele ujujatele esikohad loovutama.

Spordimärkmeid

Sügishooaja viimasteks spordisündmusteks on mitmel maal olnud maratonijooksud. Mexico maratonil saavutas esikoha mehhiklane Gerrardo Alcala ajaga 2:23.32, naistest mehhiklanna Maricela Hurtado 2:49.37. Lääne-Berliini maratonil oli kiireim taanlane John Skovberg, aeg 2:13.35. Tulevases olümpialinnas Söulis võitis maratonijooksu 38-aastane rootslane Kjell Erik Stahl ajaga 2:13,57.

☆

Viimastest kergejõustikusaavutusist on märkida: Söulis peetud kergejõustikuvõistlustel viskas läänesakslane Klaus Tafelmeier oda 91.04, mis on tänavuse hooaja kaheksas parim tulemus, teiseks jäi islandlane Einar Vilhjalmsson 85.55-ga. Läänesakslane Dietmar Mögenburg hüppas kõrgust 2.30 ja rootslane Patrick Sjöberg 2.27.

☆

Prahas parandas Zdenek Adamec neljandat korda Tshehhoslovakkia odaviskerekordit viies selle 89.86-le.

Viimaseid kergejõustiku-uudiseid kodumaalt

Grupp Eesti kergejõustiklasi osales Tbilisis oktoobrilõpul peetud Gruusia meistrivõistlustel. Võistlustel saavutas Ene Jürisma 400 m tõkkejooksus uue eesti rekordi ajaga 59,4(ületades Ellen Külvandi nimel olnud rekordi, mis on püsinud aastast 1978. Teistest eestlaste tulemusist: Kalev Martsepp võitis kõrgushüppe isikliku rekordiga 2.24, Tarmo Valgepea tulemus oli 2.20. Aivo Noormets jooksis 200 m ajaga 21,8, mis andis talle esikoha ja 100 m eeljooksus sai aja 10,3. Saima Tiik tuli esimeseks 100 m finaalis ajaga 12,1. Kettaheites saavutasid esikohad Helgi Parts 58.58 ja Kalev Külv 57.66, Ivo Rahnel tõukas kuuli 18.03.

Rohkem tellijaid — parem ajaleht.
Soovitage
VABA EESTLAST
oma sõpradele!

Mardisantide orkester Eesti Pensionäride Klubi viimasel mardipeol.
Foto: J. Säägi

EESTLASED INGLISMAAL

Sõduriõhu Bradfordis

20. oktoobril toimus Bradfordi Eesti Kodu saalis sõduriõhtu. Eesti Kodu esimees Endel Raatma tervitas avasõnas ja tuletas meelde Läänemere kallast, mis alati on olnud tormide käes. Järgmisena esines Eesti Meeskoori „Koit" kvartett Ernst Luugi juhatusel kolme lauluga, päevakohase kõne pidas Gustav Leis Leedsist, kes andis põgusa pildi eestlaste ajaloost. Endel Raatma deklameeris Betti Alveri luuletuse „Kaks saarlast", veelkord laulis kvartett ja lõppsõna ütles Eesti Kodu abiesimees Aksel Paluoja, tänades kõiki esinejaid ja juba ette lennuväetüdrukuid, kes tulid peale kava kohale supikateldega.

SEGAKOOR „KUNGLA" KONTSERT BRADFORDIS

17. novembril tähistas segakoor „Kungla" oma 37. aastapäeva kontserdiga Läti Maja saalis. Kontserdil esitati koorilaule, soololaule ja deklamatsioone. Koori pika ajaloo kestel on koori koosseis palju muutunud, ainult üks asutajaliikmeist on veel koori ridades — Tamara Taimsaar.

BRIDZHIVÕISTLUSED CHESTERFIELDS'IS

Oktoobri alguses toimusid eestlaste bridzhivõistlused Põhja Derbyshires, kuhu oli saabunud eestlasi mitmest eestlaste asukohalinnast, kokku 24. Võistlused toimusid paarismängus, kus edukad tiitlikaitsjad olid K. Toom ja L. Kvietkauskas, teiseks jäi abielupaar J. ja T. Parts, kolmandaks E. Mäevere ja H. Luts.

Sõduriõhtu Londonis

Londoni Eesti Majas toimus oktoobri keskpaiku sõduriõhtu, millest kuni 75 kaasmaalast osa võtsid. Kohal oli ka kaugemalt tulijaid, Leicesterist akordionimängija Heino Läänemägi ja saksofonimängija Ülo Suviste. Koosviibimine algas õhtusöögiga, mille ajal toodi saali Sõjameeste Koondise lipp koos sini-must-valge juubelilipuga. Järgnes ühislaul „Meil merevood on vabad" ja avasõnad ütles IEÜ Sõjameeste Koondise esimees R. Antsov. Ta meenutas võitlusi 40 aastat tagasi, öeldes, „et meie võitlus ei andnud ihaldatud tulemusi, kuid ta andis järglastele, tulevastele põlvedele vääramatu aluse ning pandi vabadusvõitluse jätkamiseks . . ."

Väino Pärtel tõi tervitusi Saksamaalt, austati kohalviibivaid Vabadussõja veterane. Lisaks kapt. A. Varesele ja mag. Salme Pruudenile sai seekord austuse osaliseks ka vabadussõjaaegne rindeõde Hila Grantsmann.

Kavalises osas laulsid Ingrid Kivimäe-Smith, Tiina Metsmaa ja Juhani Eistrat, deklameeris Endla Inge Lepik, Vaike Läänemägi mängis tshellol, Londoni Eesti rahvatantsijad esitasid rahvatantse. Pillimeeste saatel aga kõlasid ühislaulud, kuni kava lõpul ütles tänusõnu Koondise abiesimees Helmut Heinastu.

Valige jõulukingiks EESTI RAAMATUID!

Müügil VABA EESTLASE talituses:

REHVITUD PURJEDEGA II

Sündmusi ja jutustusi mereelust

Eesti Kaubalaevastiku Juhtkonna Koondise, Torontos väljaandel, 302 lk.

HIND $8.— pluss saatekulu Kanadasse $1.—, mujale $2.—

RAAMATUID LASTELE:

KALEVIPOEG (õppe- ja tööraamat lastele)	3.—	.50
ÕPETA MIND LUGEMA I (õppe- ja tööraamat eelkooliealistele lastele värvitrükis)	5.—	.50
ÕPETA MIND LUGEMA II (õppe- ja tööraamat eelkooliealistele lastele värvitrükis)	5.—	.50
EESTI KEELE HARJUTUSTIK I	3.—	.50
PIKKE MIKKE — Tuttsaba ja vuttsaba	2.50	.50

MAARJAMAA kirjastusel ilmunud raamatud müügil Vaba Eestlase talituses

Jüri Uluotsa „Eestlaste lepingud võõrastega XII sajandil"	$4.—
Uku Masing „Udu Tooneia jõelt"	3.—
Uku Masing „Pikridele Pyydes"	6.—
„poety estoni" — eesti luule antoloogia itaalia keeles	6.—
Kalju Lepik — Death has a Child's Eyes	6.—
Salasoo ja Salo — Väis-Eesti perioodika	6.—
Anführung zu der Etnischen Sprach (Eestseme katse eesti keele grammatika ja sõnaraamatu koostamiseks H. Stahli suiest aastal 1637)	6.—
Reedik Willem Wilmanni „Valmid"	6.—
Blaise Pascal — Mõtted	4.—
Antonio Possevino — Kiri Mantova hertsoginnale	6.—
Arno Vihalemm — Kunstnik eesti kirjanduses	4.—
Aarand Roos — Juutide kuningas Tallinnas	6.—
Ilona Laaman — Üks üsna kerge haigus (luuletused)	6.—
Kaugver — 40 küünalt	6.—
R. Tagore — Puuviljapõim	6.—
A. Roos — Jumalaga, Karu ja Erzurum	6.—

PLUSS SAATEKULU 50 c IGALT RAAMATULT

MÜÜGIL

Oskar Lutsu KEVADE I

Saadaval „VABA EESTLASE" talituses ja kooliõhtutel Eesti Majas raamatute müügilaual.

HIND $6.00 — postiteel $6.50

VAIKESED PILDID NOORUSMAALT

MAGDA PIHLA

5.

Osa mehi oli aitade ja lauda poole kadunud, osa tuli otsemaid tuppa. Kaks meest asusid sahvris meie veel sooja lõunasuppi helpima ja ema ütles, et las' söövad.

Üks oli minule kuuluva kapisahtli lahti tõmmanud ja mu tikukarbi korjanduse leidnud. Terve sahtel täis kirjuid väävlilõhnalisi tarvitamata tikutoosel See näis mehele kahtlane.

Ta ei teadnud, et mina valvasin iga uut toosi, mis pliidi kohale riiulile pandi, vahetasin tikud vanasse tühjaks saanud karpi ja võtsin uue omale. Tikutoosidest sai teha toredaid ronge, vaguneid järel kas või mitukümmend. Aga nukumängu puhul ka mööblit, sahtlitega kappe, kummuteid, laudu ja toole.

Neid minu tikutoose võttis nüüd saksa sõdur ükshaaval lahti. Mina seisin juures ja vaatasin pealt.

Ema võitles ühe mehega riietekapi ees. Mees oli kapist ema kasuka võtnud ja ema rebis seda tagasi. Mõlemad rääkisid oma keeli ja kisa oli üsna suur. Sakslane hakkas lõpuks naerma, aga kasukat hoidis ikka kinni. Kumbki teise jutust aru ei saanud, ja sellest hoolimata vaidlesid nad kasuka kallal edasi. Sakslane näitas kasuka sisekülje nahale ja näis midagi küsivat.

„Valge siberi lamba nahk, niisugust pole sinusugune muidugi näinud," ütles ema vihaselt.

Maiu, kes võõraid mehi ja ennekuulmatut lärmi oma voodis istudes vaatas ja kuulas, hakkas korraga valjusti nutma. Sakslane laskis kasuka lahti, silmitses natuke aega Maiut ja istus siis ohates pingile.

Ema pani kasuka kappi, keeras kapiukse lukku ja pistis võtme taskusse. Sakslane võttis põuetaskust rahakoti, sealt vahelt ühe pildi ja ulatas selle emale. Pildil oli noor naine Maiu suuruse tüdrukuga. Ema silmad tõusid vett täis.

„Just nii vana, kui minu Maiu!" ütles ema.

„Jawohl, jawohl," vastas sakslane.

Aga õue jäänud mehed olid ometi midagi leidnud. Lauda kõrval oli meie kolmas ait, kus hoiti loomatoidu tagavarasid. Selle aida juurest sõitsid nüüd mehed oma hobusega ja reel oli viiepuudane kott kaeru. Nad hõikasid toa poole, arvatavasti kutsusid kaaslasi minekule.

Järgmisel silmapilgul oli ema õues ja rebis oma kaerakotti nurgast. Tõusis uus kisa, seekord olid hääled ähvardavalt kurjad. Mees, kes ikka veel mu tikutoose lahti võttis ja põrandale pildus, vaatas aknast välja. Ta jättis nüüd toosid sinnapaika, astus uksest õue ja sammus otsejoones mu ema poole, kes teiste sakslastega kaerakoti pärast võitlust pidas. Ähvardava häälega käratas ta paar sõna ja tõstis püssiotsa mu ema rinna vastu.

Ma ei tea, kus Elli oli olnud, ma ei mäleta teda toas näinudki olevat. Momendil, mil püssitoru ema rinna poole tõusis, kargas ta koos minuga, nagu oleksime me mõlemad kogu aeg uksel sündmust jälginud, nagu välk kõvaks korbatanud lumme. Järgmisel silmapilgul olime ema ja püssitoru vahel. Toa poolt tulnud mehed tõmbasid püssimeest varrukast, nende hääl oli keelav, kuigi sõnad kõlasid meie kõrvus kui podisev pudrupada. Kõik kuus kargasid reele ja piitsalöök sundis hobuse väravast välja.

Lahing oli möödas. Ema kaotus oli viis puuda kaeru.

Kui me tuppa tulime, hakkas Elli nutma. Vististi oleksin mina ka nutnud, kui Elli oma nutuga poleks minust ette jõudnud ja minu pisaraid tagasi kohutanud. Niisugust nuttu polnud ma varem näinud. Elli habras kogu rappus ägeda nutuhoo krampides abitult kui noor puu hirmsa sügistormi käes. Ema püüdis teda rahustada, jootis talle suhkruvett, pani ta voodisse ja kattis sooja tekiga. Pikkamööda, pikkamööda vaibus nutt, pikkamööda jäid sügavad nuuksahtusedki harvemaks. Aga kui ema jälle kord ta üle kummardus, et küsida, kas tal on juba parem, ja kui Elli katsus vastata, siis tuli nutuhoog uue jõuga ta üle.

Ka see päev läks viimaks möödа, kuigi mõned minutid sellel päeval venisid pikalt kui igavik.

Ma olin juures, kui ema hiljem naabrirahvale meie „lahingust" jutustas. Need ütlesid emale:

„Sa, Lepiku perenaine, oled ikka liiga tormjulge. See oli ju päris arutu tegu seda kaerakotti ka veel kiskuma minna. Neil, metsalistel, ju püssid valmis käes, ei see kaerakott olnud su eluhinda väärt."

„Seda ma pärast isegi mõtlesin," vastas ema.

Nüüd pidin minagi asja kohta midagi ütlema, olin ju kõike kaasa elanud. Pealegi unustas ema naabrite arvamise tema julguse suhtes parandamata. Ma siis seletasingi, et pole meie ema midagi nii tormjulge, et ta kardab isegi pimedat.

Minu jutu peale hakkasid kõik naerma, nagu oleks mõne naljaloo jutustamine käsil. Siis ütles ema:

„Ma pole lastele veel rääkinudki, nad sunnikud olid ikka me ilusa kirju kuke ka minema viinud. Kanad olid alles. Lugesin õhtul üle. Kõksusid ja kurtsid omapead õrrel."

☆

UUS KOER

Olin koolist tulnud ja riputasin parajasti oma mantlit varna, põsed külmast alles õhetamas. Ema tuli naerul näoga rehetoast ja ütles, et tal on suur ja tore üllatus mu jaoks. Tulgu ma vaatama.

Üllatus oli enese rehetoa põrandale välja sirutanud, tohutusuur pea esimestel käppadel, ilmes ja hoiakus erutust ja valvelolekut. Ema oli ta samal ennelõunal vallamaja- või poereisilt kaasa toonud, juhuslikult ja silmapilgu meeleolu mõjul ostnud.

Koer oli suur nagu paarikuune vasikas, pika kollase ja valge kirju karvaga. Tal oli peen prantsuse nimi, mis pidi tõlkes tähendama sõpra: Ami.

Ema hüüdmise peale tõusis koer aeglaselt jalule ja pani koonu ema vastusirutatud pihku. Ta oli ema perenaisena vastu võtnud. Muu ümbritseva suhtes näis aga ilmselt umbusklikuna.

Sirutasin käe omapoolseks tervitussilituseks — ja koer haaras selle oma tohutute lõugade vahele. Kergelt, õrnalt, aga selge vaenulikkusega. Mu põidlale jäi pikk haav, ja mu ehmatus oli haavast veelgi suurem.

Et Ami tark koer oli, nägin kohe sellestki, et ta minu pealetükkiva tervituse nii õrnalt, kuigi kindlalt, tagasi lükkas. Ta ei hammustanud, haava tõmbasin ise ta teravat kihva riivates, kui käe ta suust tagasi rapsasin.

Ema, kui oli kindlaks teinud, et haav oli tühine kriimustus, nõudis Amilt andekspalumist. Koer näis aru saavat. Häbenedes ja alandlikult pöördus ta minu poole ja pakkus mulle oma käppa. Võtsin selle vastu ja sõprus meie vahel oli sõlmitud minu verd tilkuvast käest hoolimata, või just selle tõttu.

Järgneb

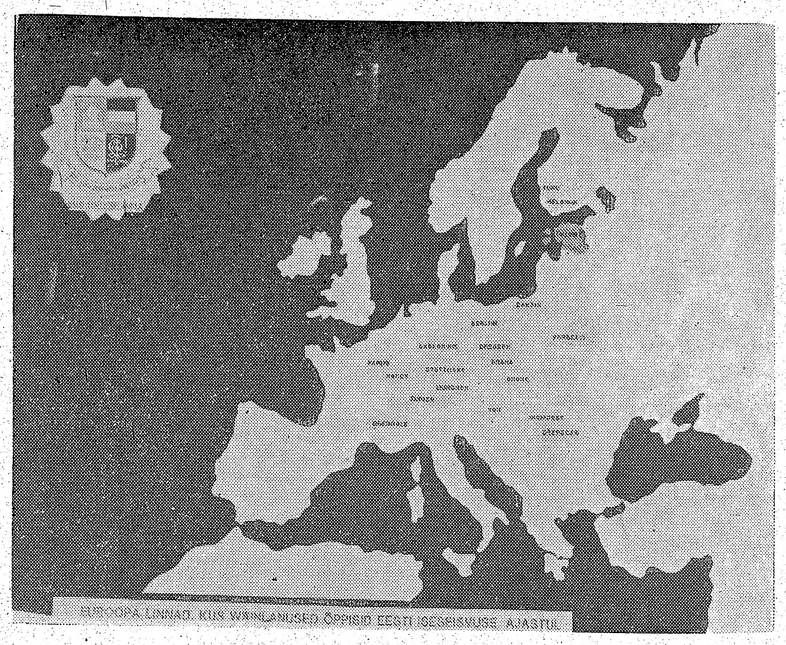

Euroopa kaart linnadega, kus Korp! Wäinla liikmed Eesti iseseisvuse ajastul õppisid.

Välis-Eesti Korp! Wäinla 60-aastane

Võitnud Vabadussõja, asus noor Eesti Vabariik põllunduse, majanduse ja tööstuse taastamisele ning arendamisele uutes oludes.

Tartu Ülikool oli võimeline andma suuremas osas vajalikke eriteadlasi nende kavade läbiviimiseks. Puudus aga küllaldane tehniliste oskuste ja haridusega jõud tööstuse ja ehitusala kiireks teostamiseks. Tallinna Tehnikum ei olnud veel suuteline andma küllaldast inseneride arvu suure töö kavandamiseks ja läbiviimiseks.

Selline olukord leidis ajutise lahenduse meeste suundumisega Läände kõrgema tehnilise hariduse saamiseks.

1922. aasta sügisel kogunes suurem grupp eesti noormehi Danzigi ja immatrikuleerus Danzigi Tehnilisse Ülikooli. See oli ka esmakordne juhus, kus eestlane esines akadeemilises peres suuremal hulgal suveräänse Eesti Vabariigi kodanikuna. Hilisemad eestlaste üliõpilasgrupid tekkisid Brno's Tshehhoslovakkias, Viinis, Varssavis ja mujal.

Tehnilise teaduse ammutamisele lisaks, agarad noored organiseerusid esiteks omavahelise vendluse arendamiseks ja teiseks — et võõrastele tutvustada oma kodumaad. Esimeseks selliseks organisatsiooniks asutati 6. detsembril 1924. aastal Danzigi Tehnilise Ülikooli juurde Danzigi Eesti Üliõpilaste Selts Wäinla. Hiljem, liitudes teiste väljaspoolt Eestit olevate akadeemiliste organisatsioonidega, kujunes sellest ajajooksul omapärase struktuuriga ja vaimuga Välis-Eesti Korporatsioon Wäinla.

Esimeseks ja suurimaks sündmuseks liitumise käigus oli ühinemine 1930. a. Brno's asutatud Akadeemilise Eesti Seltsi värvikandja-liikmetega.

1931. aastal augustikuu kolmandal nädalalõpul pidulikul peakoosolekul Tallinnas ühinesid Danzigi Eesti Üliõpilaste Selts Wäinla ja Akadeemiline Eesti Selts Brno's, Välis-Eesti Korporatsioon Wäinlaks. Asutamise ajaks jäi 6. detsember 1924. a., mis oli vanima liikme DEUS Wäinla asutamise aeg.

V. E. Korp! Wäinla sihiks seati välismaal õppivate meesüliõpilaste koondamine selleks, et säilitada eestlust kommetes, keeles ja meelsuses.

1932. a. liitus Viinis olev Eesti Korp! Viennla ja samal aastal Varssavis asutatud Eesti Korp! Veljola V. E. Korp! Wäinlaga — Viini ja Varssavi koondistena.

1936. a. asutati Tallinna koondis Tallinna Tehnika Ülikoolis õppivate üliõpilaste poolt.

Üksikliikmetena võeti vastu väljaspool Eestit õppivaid üliõpilasi, kes automaatselt kuulusid lähema koondise liikmeskonda ning selle juhtimise alla.

V. E. Korp! Wäinla struktuuriks on koondiste isetegevus ühe peakoondise ja selle esimehe juhtimisel. Peakoondis ja esimees valitakse peakoosolekul kõikide koondiste esindajate osavõtul. Peakoosolek peetakse igal aastal suvepäeval.

Korporatsiooni liikmete arv kasvas kiirelt, kuid kommunistliku korra karm lämmatav käsi lõpetas ligi sajaviiekümnelise akadeemilise pere tegevuse 1940. a.

Vabaduses olevad wäinlanused, kellede arv ulatus sajani Läände pääsenutena 1944. a., tegutsevad vastavalt olukorrale mitmel kontinendil, koos hoides liikmeid põhikirjas ettenähtud sihtide ja korra järgi.

Karl Koppel

VABA EESTLANE

TOIMETUS JA TALITUS

avatud esmaspäevast
reedeni kella 9—3-ni

Telefonid: toimetus 444-4823
talitus 444-4832

KUULUTAMINE VABA EESTLASES

on tasuv ajalehe laialdase leviku tõttu.

Kuulutuste hinnad

üks toll ühel veerul $5.—
esiküljel $5.50

Kuulutusi võetakse vastu:

nädala esimesse ajalehte kuni esmasp. homm. kella 11-ni ja nädala teise ajalehte kuni kolmap. homm. kella 11-ni.

tel. 444-4832

Väljaspool tööaega:

Leida Marley 223-0080
Postiaadress:
9 Parravano Ct.
Willowdale, Ont. M2R 3S8

Kaks külaliskunstnikku USA'st

Maret Maiste ja Arville Pusträm

Kultuurilist identsust säilitada püüdva rahvusgrupi loomingu kriitilisel vaatlejal on tihti dilemma, kui kaugele minna kvaliteeti nõudva kriitikaga, ilma et see ehmataks kunstnikku oma rahvast ja loomingust eemale, kuid siiski õhutaks kõrgematele loomingulistele saavutustele. Analüüsiv kriitika peab ka avardama publiku teadlikkust loomingu olemusest. ....

Ka kunstnikul on dilemma, mida peab mõistma, eriti kunstnikul, kes peab rändama oma loomingu esitamiseks ühest linnast teise, või koguni ühelt maalt teise. Ta peab ettevõtet majanduslikult tasuvaks balansseerima, tehes oma loomingu atraktiivseks võimalikult suurele osale ühiskonnast. ....

Eelnevad küsimused tõusid mõttesse külastades Maret Maiste 51-st teosest koosnevat maalide näitust Eesti Majas (16.—18. nov.) Maret Maiste esines külalisena Baltimorest, ta on ilmselt produktiivne ning tehniliste oskustega maalija, kuigi mitte tugeva loova isikupärага vormide kujundamises, koloriidis ega ka mitte tehnilises maalimislaadis. Ta on siiski täpselt nägeva silmaga ja kindla käega traditsionaalses, realistlikult ning temperamenditult kirjeldavas laadis ning sellele vastavas värvide skaalas. Eelnevat tõestab veenvalt tema 12-st teosest koosnev õlimaalide grupp. Seal leiame atmosfäärilise tundega „Puud udus", figuraalse anatoomia tundmist demonstreeriva „Hiina hüppenööril" ning detaili-nägeva silmaga ja oskusega elavaks maalitud portree „Siiri".

Eelpoolöeldu maksab siiski ainult Maret Maiste õlimaalide kohta, sest 39 akrüülvärvidega loodud maali ei anna samalaadset mõõtu välja. Need maalid on produtseeritud, — ja ma rõhutaksin sõna produtseeritud, kolmel teemal: rahvatantsijad, tuisused kuused ja lilled. Neist motiividest on suurim osa pehmesse maali aluspinda võibolla pintsli varrega sisse joonistatud, n.ö. „graveeritud". Need on vilunud käega, kerge lendleva ornamentaalsusega kujundatud ning hiljem õhukese värviga ilma detailita koloreeritud. Maret Maiste tunnustuseks võib siiski ütelda, et ta ei otsi dekoratiivset efekti, vaid kõik on lahendatud pehmes varjudeta ja kontrastideta valguses, kuid kahjuks ruttava pealiskaudsusega ilma loominguliselt süveneva sisuta.

Toronto eesti kunstnikud ning kunstipublik on oma suures enamuses 35-aasta jooksul nõudlikuks arenenud. Suurim osa eesti kodusid omavad originaalset kunsti, paljudel juhtudel koguni rikkalikult. Oleme ka sentimentaalsetele mälestustele appelleerivatest kaskede ja kodunurmelillede maalimisest edasi arenenud nõudlikuma, isikupärase loomingu suunas. Ruttan siinjuures kinnitama, et kodunurmed, kased ja muu mälestuslik ainestik on suurepäraseks kunstiloomingu teemaks, kuid see looming peab siis olema sisukas ning tõusma kõrgemale sentimentaalsest atraktiivsusest, vastasel korral alavääristame seda meile kallist ainestikku. Loomulikult ei ole kellelgi õigust dikteerida, milliseid kunstiteoseid keegi kasutab oma kodu kaunistamiseks, kuid kunstikommentaator ei oleks oma ülesande kõrgusel, kui ta ei juhiks lugeja tähelepanu kunstiloomingu olemusele, ning ei õhutaks arendama kriitilist nõudlikkust.

Samalaadse reaktsiooni äratab Arville Pusträmi 50-numbriline maalide väljapanek, millele lisanduvad hulk figuraalseid rahvaõivaste illustratsioone vesivärvitehnikas laual.

Siin leiame vilunud käega ja oskusega realistlikult kirjeldava kunstniku, kes ka fotodelt maalitud kodumaa linnade vaateisse paneb reaalse usutavuse ja on eriti veenev liikuva mere ja lainetuse maalimisel. Suurem osa lillemaalidest jäid vähemtähtsaiks. Mere ja lainetuse maalimine näibki olevat Arville Pusträmi loomulik talent, luues läbipaistvate siniste ja roheliste lainetustega karge õhu atmosfääriga merevaateid. Tõenäoliselt on A. Pusträm loonud mitmeid tugevaid meremaale, mida tõendasid äsjasel näitusel „Sõit maailma otsa", eriti hea on „Kalurid" ja ka „Tormi eel".

Kõige respektiga kunstniku vastu on väljapanek siiski asjatundlik kommertsiaalne produktsioon. Needsamad Eesti linnade vaated suurema või väiksema oskusega on paljude asjaarmastajate kunstnike poolt korduvalt maalitud. Rukkililled, kullerkupud, sirelid, kõik maalitud samalaadselt ilma loova isikupärata, suunatud sentimentaalsete mälestuste rahuldamiseks ja seinadekoratsiooniks.

Loomulikult on sellel oma koht ja vajadus ühiskonnas ja eelnenud kommentaarid ei ole mitte külaliskunstniku halvustamiseks, kuid kunstivaatleja ülesanne on näitustest välja leida, kirjeldada ja tutvustada loomingulist sisu — seda, mis annaks lisa meie loovale kunstile väljaspool kodumaad.

Viimaseks märkuseks võiks lisada, et maalid näisid olevat liiga raskelt raamitud.

Abel Lee

Maret Maiste oma maalide ees hiljutisel kunstinäitusel Eesti Majas. Foto: Vaba Eestlane

Uuem soome uurimus Jüri Vilmsi mõrvast 1918

Uue teooria kohaselt viis jäälõhkuja Vilmsi ja ta kaaslased Tallinna asemel Helsingisse

Jüri Vilmsi traagilise teekonna algusosa on suhteliselt hästi valgustatud eestipoolse juurdluse kaudu, mida ka nüüdne uuem soome ajaloouurimus kahtlusteta tunnustab. Kui Eestis 1918. a. talvel selgus, et Saksa sõjavägi ei hooli Eesti välja kuulutatud iseseisvusest ja et Saksamaa selle asemel kavandas erilise Balti hertsogiriigi loomist, otsustas Eesti Ajutine Valitsus saata välismaadele võimalikult võimekaid ja hästiinformeeritud saadikuid. Esimesena läksd märtsis 1918 Skandinaavia kaudu Lääne-Euroopasse Mihkel Martna, Karl Robert Pusta, Ants Piip ja Eduard Virgo. Kuu aega hiljem otsustati välismaale saata ka Jüri Vilms, et toimetada varem väljunud välisdelegatsioonidele uusimat informatsiooni ja varustada neid uute direktiividega.

AJUJAA

On aga selge, et eestlased nii või teisiti toodi Helsingisse. Kõnealusel ajal toimus Soome lahel üsnagi vilgas liiklus. 5. aprilli hommikul suundus Tallinnast merele neli laeva: jäälõhkujad „Tarmo" ja „Volõnets", aurik „Cressida" ja puksiirlaev „Surop", kusjuures kõigi nende ülesandeks oli Brandensteini väeosade viimine Kotkasse (nagu siis veel arvati). Raskete jääolude tõttu toimus liikumine aeglaselt ja alles järgmise päeva õhtuks jõuti Suursaare põhjatippu, kus karavan ööbis.

Liiklusraskused olid põhjustatud ajujääst ja viitavad sellele, et ka Vilmsi retkkonnal võis olla suuri raskusi. Laevad pidid uuesti asuma liikvele 7. aprilli hommikul kell 6, kuid soomlane Haakon Linden jutustab oma „Tarmo" ajalugu kirjeldavas raamatus, et „mingil seletamatul põhjusel muudeti seda korraldust öösel" ja teeleasumine toimus juba kell 4 ning et ühtlasi suunati dessant Kotka asemel Loviisa Valkosse, kuhu jõuti poole päeva paiku. Järgmisel päeval „Tarmo" ja „Volõnets" suundusid uuesti Tallinnasse, et tuua lisavägesid.

Tallinnast uue lasti saanult pöörduside laevad uuesti Valko suunas. See sündis 11. apr. hommikupoolsel ööl ning juba õhtul jõudsid laevad uuesti Valkosse. Veel sama päeva õhtul suunati „Tarmo" Suursaarele ja „Volõnets" sai korralduse sõita Tallinnasse. Öösel aga peatusid mõlemad laevad saarte varjus, et ära oodata Helsingist põgenevate vene laevade konvoid, mis liikus Kroonlinna suunas. Ilmselt ei soovitud kokkupõrget nendega ning jäälõhkujad pääsesid uuesti liikvele alles 12. apr. hommikupoolsel ööl.

SAKSLASTE VANGID

Lisaks ülalkirjeldatule on sellel „Volõnetsi" tagasisõidul Tallinna

Jüri Vilmsi mõrva eest vastutav krahv ja kindral Rüdiger von der Goltz, Saksa Läänemere diviisi ülemjuhataja Soomes 1918.

toimunud merel veel imelik manööver, mis on endale tõmmanud soome ajaloouurija erilise tähelepanu. Kui „Volõnets" oli juba kaunis ligidal Eesti rannikule — umbes Keri majaka kohal — sai laev kella 5 paiku telegraafilise käsu pöörduda ümber ja suunduda Helsingisse, kuhu ka mingi saksa konvoi oli teel.

Laevapäevikust selgub, et ööseks peatuti Äransgrundi juures ja et teekond Harmaaja peale Helsingi ees jätkus alles kell 3. Pool tundi hiljem kohtuti merel jäälõhkuja „Sampoga", kes oli tagasiteel Tallinnasse, olles viinud saksa konvoi Helsingisse. Varsti selle järele „Volõnets" oligi päral Helsingis. Külastus jäi aga lühikeseks, sest juba sama päeva õhtul, s.o. 13. apr. laev pöördus uuesti tagasi Tallinna suunas.

Sellel käigul Helsingisse ei ole mingit välist seletust, sest „Volõnets" ei assisteerinud teisi saksa laevu ega toimetanud ka mingit lasti Helsingisse. Nüüdne soome uurija teeb sellest järelduse, et laeva ülesandeks oli midagi muud kui väljapoole näis. Seejuures oli „Volõnets" ainus Helsingisse saabunud laev, mis noil päevil oli käinud nii Suursaarel kui Loviisa juures Valkos.

Soome ajaloouurija püstitab nende andmete alusel teooria, mille kohaselt Vilms ja tema kaaslased olid toodud Valkosse Brandensteini staapi. Brandenstein aga otsustas nad saata Tallinnasse ja laskis mehed toimetada „Volõnetsile", mis oli minemas tagasi Tallinnasse. Kesk reisi oli jäälõhkuja ometi saanud korralduse pöörduda Helsingisse, mille von der Goltzi väed olid just vallutanud.

PARADOKS

Põhjuseks võis olla, et Tallinnas asuvad Saksa sõjaväevõimud soovisid eesti poliitikuid nii kaugele kodumaast kui võimalik, kusjuures nende likvideerimist loodeti Helsingis ilmselt toimetada jälgi jätmata. Selle teooria kohaselt oli „Volõnetsi" Helsingi reisi ainsaks ülesandeks Jüri Vilmsi ja ta kaaslaste viimine Helsingisse.

Helsingis sildus „Volõnets" Katajanoka sadamas saksa laevade „Westfaleni" ja „Poseni" kõrval. See võis olla umbes kella kolmenelja paiku laupäeva vastasel ööl. Hommikul 13. apr. maabus saksa dessantvägesid ka Kaivopuisto ees, võttes oma alla lähilinnaosad. Kõige viimaks sel ajal võidi eesti vangid viia maale ja edasi Töölö suhkruvabrikusse, mis juba reede õhtust oli sakslaste valduses ja kuhu oli asutatud vangide kogumiskoht. Sealt läks nende tee edasi jäljetuks kavatsetud hauda. Nii sündis ajaloo üks julmimaid parodokse: Eesti vabaduse eest võitlevad poliitikud said koha punakaartlaste ühishaua põhjas!

Kaks nädalat hiljem andis von der Goltz Helsingis oma vägedele päevakäsu: „Võimalikud surmaotsused tuleb edaspidi Soome kodanikel täide saata". Hilinenud manööver, et käsi puhtaks pesta? (EPL/VU).

„VABA EESTLANE" on vabade eestlaste häälekandja

VABA EESTLANE

Teisipäeval, 11. detsembril 1984 — Tuesday, December 11, 1984

Ilmub 2 korda nädalas — teisipäeval ja neljapäeval

TEADAANNE

TORONTO EESTI ÜHISPANK on pühadeperioodil avatud järgmiselt:

JÕULULAUPÄEVAL, 24. dets.
on pank avatud kell 9—1,

25. ja 26. dets. on suletud.

VANA-AASTAL, 31. dets.
on avatud 9—1,

suletud 1. jaanuaril 1985.

SOBIV JÕULUKINK

Hiljuti ilmunud KAJA ORKESTRI kassett

„TULE TANTSI"

12 pala, uued viisid.
Hind $10.— pluss saatekulu $1.—
Tellida tel. (416) 421-1139 või (416) 481-8157
Müügil: Abistamiskomitee äris, Vaba Eestlases ja Meie Elus.

TÄHELEPANU:

Meie äri on suletud

Jõululaupäeval, esmasp., 24. dets.

Viimane äripäev enne jõule on laup., 22. dets.

Pagari- ja kondiitrisaadused, delikatessid, shokolaadid ja maiustused

SUUR VALIK LIHASAADUSI JA JUUSTE.
TORDID PIDULIKKUDEKS SÜNDMUSTEKS.
80-ISTMELINE KOHVIK.

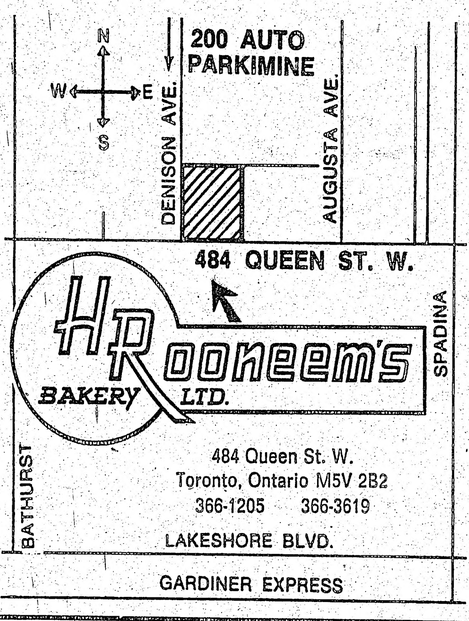

OVER 50 YEARS OF GM SALES AND SERVICE

HOGAN GM

Chev Olds Limited

5000 Sheppard Ave. E., Scarborough, Ont. M1S 4L9

PAUL JUTTUS
Müük ja rentimine
Tel. 291-5054, kodus 423-5716

Suures valikus sobivaid jõulukinke

THE SCANDINAVIAN SHOPPE

235 Danforth Ave., Toronto, Ont. M4K 1N2
Tel. 469-3886

Omanikud eestlased

Poko's Meats & Delicatessen

767 Mt. Pleasant Rd., Toronto, Ont. M4S 2N5
Telefon 488-2078

SULETUD JÕULUDE PUHUL: 23., 24., 25. ja 26. detsembril
SULETUD VANA-AASTA TÕTTU: 30., 31. dets. ja 1. jaan.

Jõulutellimised hiljemalt 15. dets.

KATUSED, ÜMBEREHITUS ja PARANDUSED

ERATÖÖD ja ÄRID

ANDI, TEL. 469-0250

Ülemaailmne . . .

(Algus lk. 2)

Ülemaailmse Eesti Vabadusfondi põhijooneks on see, et kogutud põhikapital jääb puutumatuks seni kuni Eesti on jälle iseseisev vabariik. Seejuures koosneb põhikapital annetustest ja pärandustest ning ainult selle põhikapitali investeerimisest saadavat sissetulekut võib kasutada Ülemaailmse Eesti Kesknõukogu eesmärkide saavutamiseks.

Vabadusfondile võib otseselt annetada raha või väärtpabereid kirjutades tshekk „Estonian World Freedom Fund" nimele

ja saates see aadressil: Estonian World Freedom Fund, P.O. Box 23869, Washington, DC 20026-3869.

Vabadusfondi võib toetada ka testamentide tegemise kaudu. On äärmiselt kurvastav lugeda kuidas ühe või teise isiku järelejäänud varandus pärast tema surma on langenud riigile. Või veelgi huljem — miks peaks see varandus minema Nõukogude Liitu, meie maa orjastajate kätte? Kui keegi loodab, et tema poolt kodumaale sugulastele määratud pärandus kunagi sugulastele kätte jõuab, siis on see üks suuremaid eksiarvamusi.

Vabadusfondi eesmärgiks on koguda vähemalt üks miljon dollarit. Lätlastel on see summa juba ammu koos **ja nad kasutavad selle põhikapitalist saadud summasid suure eduga vabadusvõitluslikuks ja rahvuslikuks tööks.**

Ei ole põhjust arvata, et meie oleksime lätlastest kehvemad.

Miljon dollarit võib tunduda ületamatult suure summana. Aga kui tagasi vaadata alles suhteliselt hiljuti toimunud ESTO-le, siis selle suursündmuse läbiviimisega seoses toetas eesti ühiskond Kanada majandust rohkem kui miljon dollariga. Võib ju öelda, et selle eest eestlased ka midagi said. Kindlasti said — kuid peamisteks saajateks olime meie ise, kuna toetused Vabadusfondi lähevad meie orjastatud kodumaa vabaduse eest võitlemiseks.

Vabaduses elavatel eestlastel lasub kohustus, mis meie peale langes 40 aastat tagasi:

võidelda Eesti vabaduse ja iseseisvuse taastamise eest.

Selle kohustuse täitmine on meile jatkuvaks ülesandeks ja Ülemaailmne Eesti Vabadusfond on tööriistaks selle ülesande täitmisel.

Sündmuste kalender

- Pühapäeval, 16. detsembril kell 11 homm. Vana Andrese kirikus Kristuse tulemisaja-kontsert.
- Pühapäeval, 16. detsembril kell 2 p.l. korraldab TES Täienduskool Eesti Majas kooli jõulupuu.
- Esmaspäeval, 31. detsembril kell 7.30 õhtul Hamiltoni Eesti Seltsi uusaasta-vastuvõtu ball Hamiltonis Convention Centre'is.
- Esmaspäeval, 31. detsembril kell 8 õhtul uusaasta-vastuvõtt Seedrioru.
- Esmaspäeval, 31. detsembril kell 7.30 õhtul Inn On The Park hotellis Park ballisaalis TE Meeskoori aastavahetuse-ball.
- Esmaspäeval, 31. detsembril kell 7 õhtul A/S Eesti Maja Torontos uusaasta-vastuvõtu ball.

ARSTID

DR. S. BROGOWSKI
OPTOMETRIST (OPTIK)
Tel. 531-4251
412 RONCESVALLES AVE.
AT HOWARD PARK

Toetage eesti vanemgaidide ja vanemskautide tegevust ja ostke nende käest endale

JÕULUPUU

Ettetellimiseks helistada õhtuti 690-6131. Hind $14.00.
Tellitud puud saab kätte Eesti Maja õuest õhtuti kella 6—8-ni alates 10. detsembrist.

Rutake, puid on tellitud piiratud arvul!

Eesti Abistamiskomitee äri

Eesti Majas on avatud
13. detsembrist–22. detsembrini esmaspäevast reedeni kell 10—8.30, laupäeval 10—2, jõululaupäeval 10—12.

RIKKALIK VALIK IGASUGUSEID EESTIPÄRASEID JÕULUKINKE JA PALJU MUUD.

Tehke oma jõuluostud aegsasti.

RÕÕMSAID JÕULUPÜHI

JA

ÕNNERIKAST UUT AASTAT!

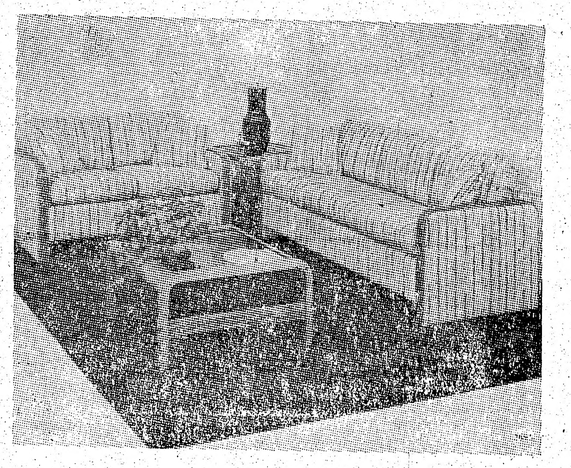

Riiulid, magamistoa-, elutoamööblid, lambid jm.

Suletekid ja tekkide katted jm.

Avatud: esmasp., teisip., neljap., reedel 9—9, kolmap., laup. 9—5

Astuge sisse ja vaadake ringi!

SWEDISH FURNITURE HOUSE

475-6016

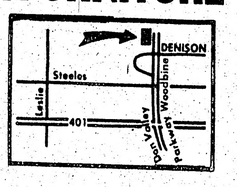

7500 Woodbine Ave., (½ miili põhjapool Steeles'i)

THE FINNISH PLACE

5463 Yonge St. Willowdale — Finchi läheda!
Telefon 222-7575

JÕULUD ON LÄHEDAL! Kui lähete tegema jõuluoste, siis külastage esimeseks meid.
Meil on kvaliteetsed kaubad. ★ MADE IN FINLAND ★
Klaaskaubad, ehted, küünlad, küünlajalad, laudlinad, servietid, heliplaadid, jõuludekoratsioonid, PLASTIKVAIBAD (runners) 5 erinevas värvis

IGASUGUSEID DELIKATESSE JA PAGARISAADUSI
Tellimised jõulusingile, -vorstile ja muule anda varakult

Avatud alates 3. dets. iga päev 9–9, laup. 9–5, jõululaup. 8–2.